

Nota
Hamme - Markt

Alice-Jan Hellinx

Bornem
2020

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Alice-Jan Hellinx

Identificatie van de bekrachtigde archeologienota die het uitgestelde vooronderzoek als maatregel
bevatte: 9705

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2020/12.807/13

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van
de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	9
2.3	Onderzoeksopdracht	9
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	10
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	11
2.3.3	Werkwijze en strategie.....	17
2.4	Assessmentrapport	28
2.4.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment.....	28
2.4.2	Assessment van de vondsten	28
2.4.3	Assessment van stalen	30
2.4.4	Conservatie assessment	31
2.4.5	Assessment van de landschappelijke ligging.....	31
2.4.6	Assessment van sporen	36
2.4.7	Assessment van het onderzochte gebied.....	65
2.4.8	Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek	67
3	Samenvatting.....	68
4	Bibliografie	69
4.1	Publicaties	69
4.2	Websites.....	69
5	Bijlagen	70
5.1	Archeologische periodes	70
5.2	Plannenlijst	70
5.3	Fotolijst.....	71
5.4	Tekeningenlijst	72
5.5	Dagrapporten	72
5.6	Sporen- en lagenlijst.....	75
5.7	Murenlijst	81
5.8	Vondstenlijst.....	86
5.9	Stalenlijst	87

1 Inleiding

Deze nota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.² Het onderzoek volgt op een archeologienota waaruit de noodzaak van bijkomend archeologisch vooronderzoek bleek.³

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

¹ <https://geo.onroerenderfgoed.be>

² <https://geo.onroerenderfgoed.be>

³ Reyns/Ferket 2018

2 Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2019J18

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Betrokken actoren en specialisten met vermelding van hun rol of functie bij het registreren van de historische kelders (7/10/2019): Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider) en Natasja Reyns (assistent-archeoloog)

Betrokken actoren en specialisten met vermelding van hun rol of functie bij het proefsleuvenonderzoek (17-21/10/2019 en 15/01/2020): Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider), Rani Reusens (assistent-archeoloog), Jelke Van Buggenhout (archeoloog) en Rani Evaert (archeoloog)

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Hamme, Hamme, Marktplein – Jagerstraat, Marktplein

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 133829, 198913
- 133839, 198755
- 133796, 198738
- 133747, 198853

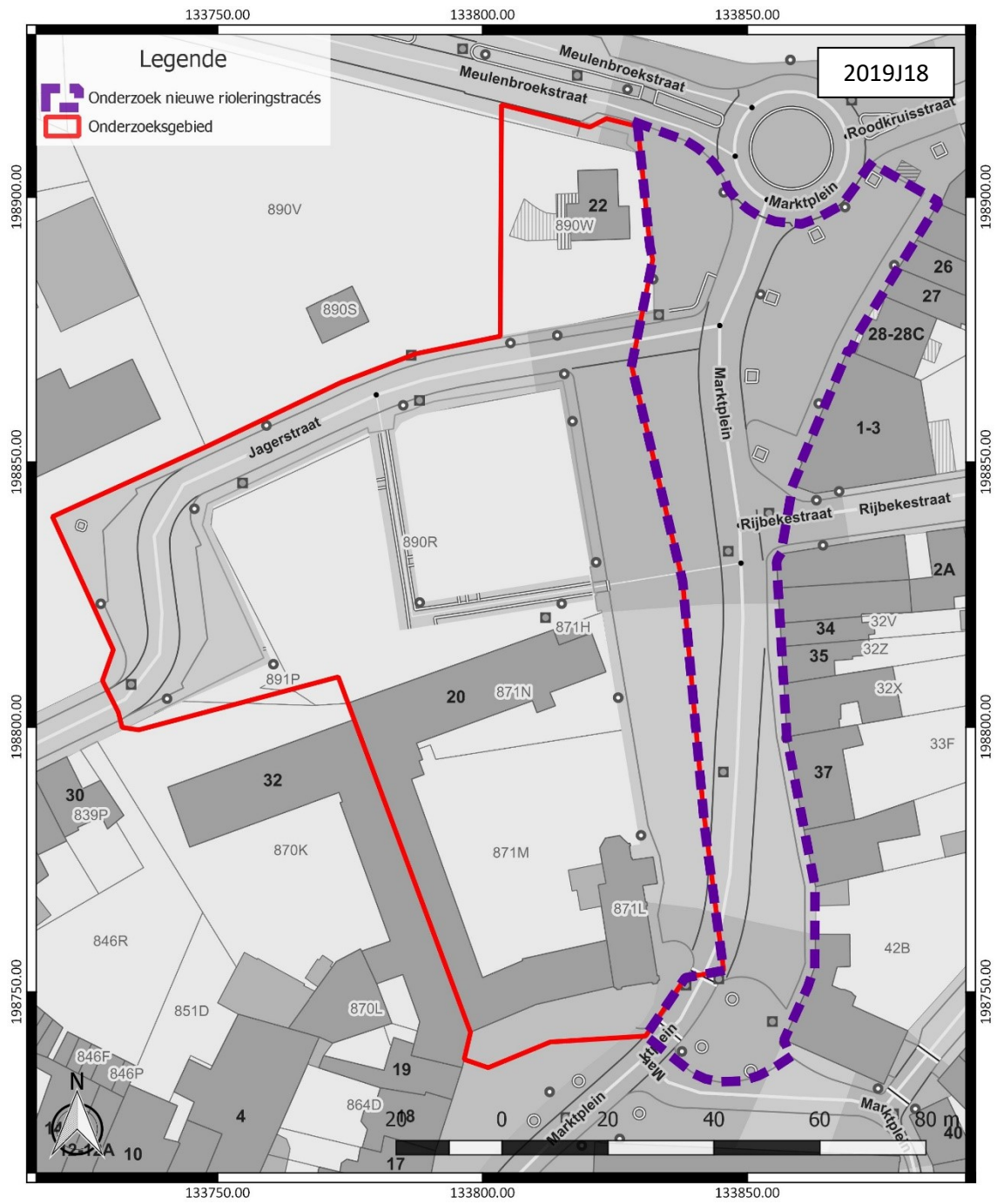
Kadastrale percelen: Hamme, afdeling 2, sectie B, nummers 871h, 871l, 871m, 871n, 890r, 890w, 891p en openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied fase 1: ca. 11130 m²

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/10/2019-22/01/2020

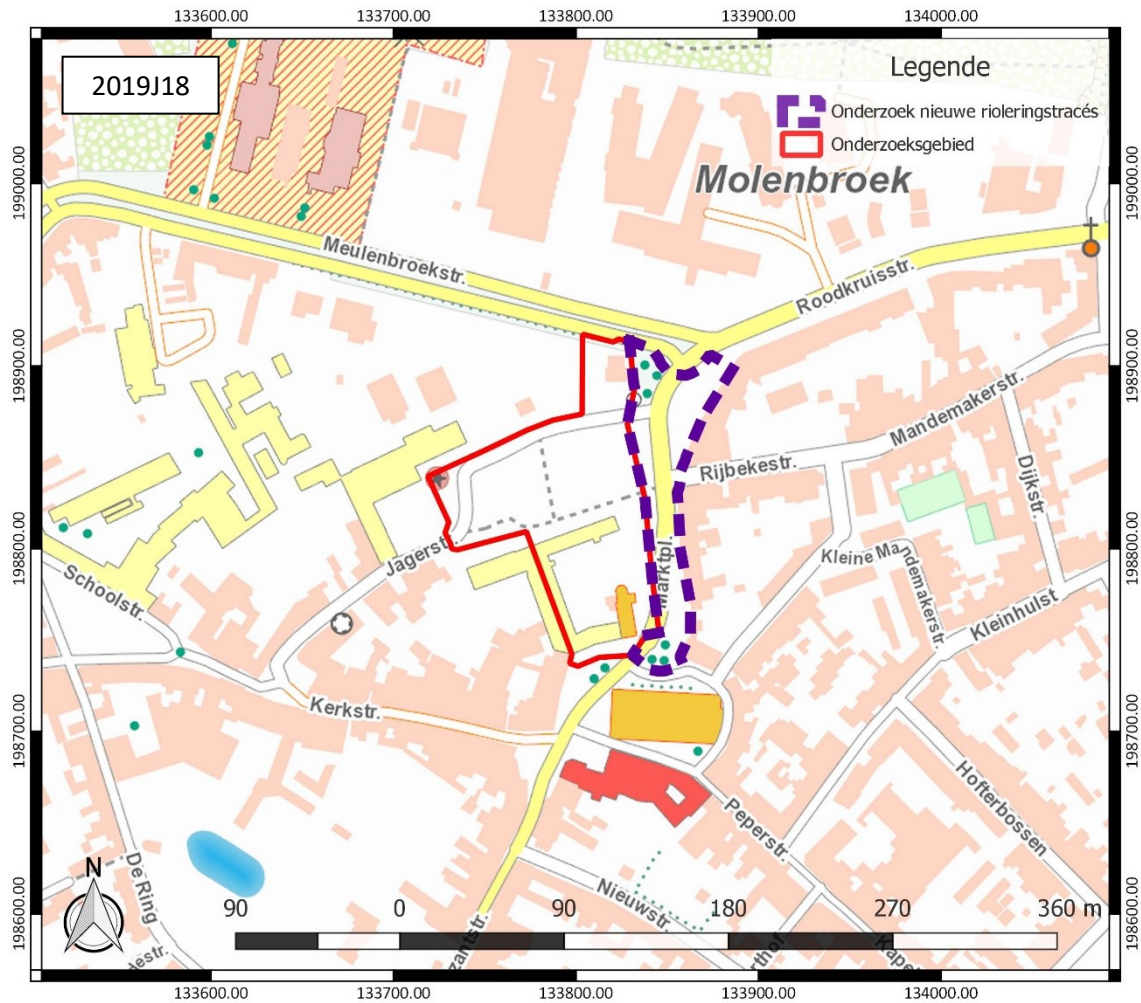
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: nieuwe tijd, nieuwste tijd, paalsporen, kuilen, muurresten, verstoringen en historische kelder

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Verstoorde zones: Er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De verharding heeft een verstoringdiepte van ca. 56 cm (Figuur 4).⁴ De precieze aard en de omvang van de verstoring van de bebouwing is niet gekend. In het verleden is het noordelijk perceel 890v afgegraven met een hoogteverschil van ca. 1,30 m tot gevolg. Dit perceel wordt hierdoor niet meer meegenomen voor verder archeologisch onderzoek.

⁴ Reyns *et al.* 2016, 10

2.2 Archeologische voorkennis

Het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode 2018L54)⁵ toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Het terrein ligt in de Durmevallei, net ten noorden van de kerk in het historische centrum van Hamme. De historische waarden in de omgeving dateren van de steentijd tot de nieuwe tijd. De landschappelijke ligging en de reeds gekende archeologische waarden tonen aan dat binnen het onderzoeksgebied resten uit deze periodes aanwezig kunnen zijn.

Uit het landschappelijk booronderzoek bleek dat de natuurlijke aardkundige eenheden op het terrein slecht bewaard zijn. Ze zijn sterk geroerd tot verstoord door menselijke ingrepen. Op basis daarvan worden geen oudere archeologische sporen verwacht dan de middeleeuwen.

Vanaf de 18de eeuw zijn we aan de hand van historische bronnen en kaarten geïnformeerd over de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein. Een 18de-eeuwse kaart toont reeds bebouwing centraal binnen het onderzoeksgebied en in het zuiden van het terrein. De Rijbeek liep van west naar oost door het onderzoeksgebied. In 1780 werd er een privéweeshuis opgericht, dit moet betrekking hebben op de zuidelijke gebouwen binnen het onderzoeksgebied. Ook ten noorden van de Rijbeek is dan een gebouw te zien. In 1837-1839 worden een klooster en kapel gebouwd, ten zuiden van de Rijbeek. In 1901-1903 vinden grote veranderingen plaats. De armenschool (vandaag de dag te situeren in het zuidoosten) wordt afgebroken. Er wordt een nieuwe, grotere kloosterkapel gebouwd en een nieuw, L-vormig klooster. Ten noorden van de Rijbeek kent de bebouwing een belangrijke verandering in het laatste kwart van de 19de eeuw. Vanaf dan zijn er vier bouwvolumes te zien.

Binnen het onderzoeksgebied zijn de grootste veranderingen te zien in de 20ste eeuw. Het Marktpllein wordt aanzienlijk verbreed en het verloop van de Jagerstraat wordt gewijzigd. Daardoor ontstaat tussen de Jagerstraat en de voormalige loop van de Rijbeek een plein. Ten noorden van de Jagerstraat verschijnt een woning op de kruising tussen Marktpllein en Meulenbroekstraat. Vandaag de dag is het terrein ten noorden van de Jagerstraat bebost. Dit was nog niet het geval op een luchtfoto uit 1971. Bijgevolg gaat het om een recent bos.

Om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten, is bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen in de zone waar bodemingrepen gepland worden. Een proefsleuvenonderzoek is hiervoor de meest geschikte methode.

2.3 Onderzoeksopdracht

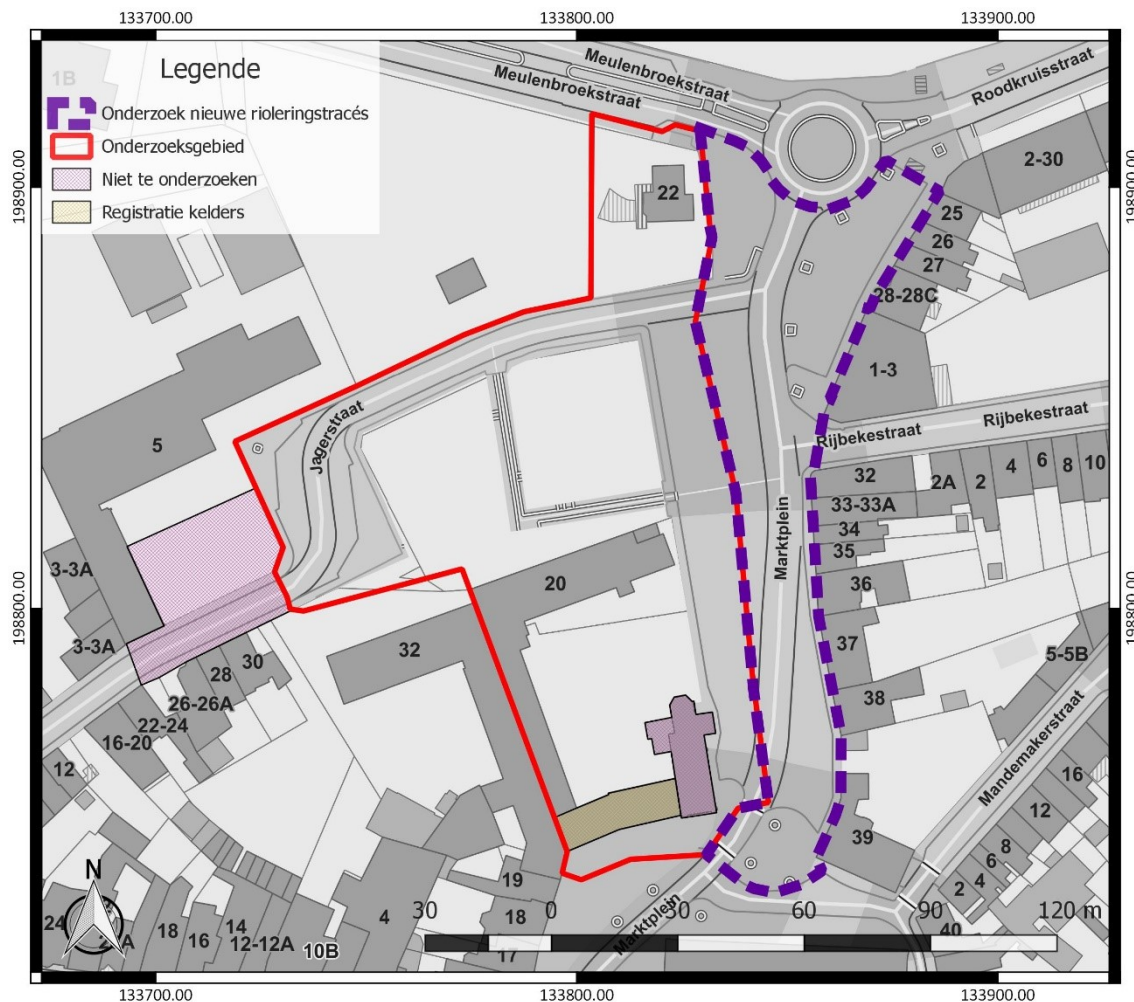
Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

⁵ Reyns/Ferket 2018, 34-37

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Onderzoeksvragen zijn de volgende:

- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Zijn archeologische resten te relateren aan structuren die te zien zijn op historische kaarten?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Zijn er sporen aanwezig die inzicht kunnen verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Hamme en zijn periferie?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden.

Figuur 5: Overzicht te onderzoeken zones, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Randvoorwaarden: Het onderzoeksgebied werd aangepast ten opzichte van het voorgaande uitgevoerde bureauonderzoek.⁶ In het westen zal een deel van de oorspronkelijke vooropgestelde ontwikkeling niet doorgaan. In het zuiden blijft de aanwezige kapel behouden. Het overgebleven deel werd opgesplitst in een zone die nu onderzocht is (10855 m²) en een zone waar de rioleringstracés nog onderzocht moeten worden (4523 m²). Deze zone wordt later onderzocht, zoals opgenomen is in het programma van maatregelen (Figuur 5).⁷

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bouw van een academie, een bibliotheek, een ondergrondse parking en appartementen voorzien (Figuur 6). Daarnaast wordt de heraanleg van het marktplein en zijn omgeving en de vernieuwing van de openbare riolering gepland. De bestaande bebouwing wordt gesloopt. Enkel de aanwezige kapel in het zuiden van het terrein blijft behouden. Ook de aanwezige verharding wordt vervangen.

In de zuidelijke zone van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de gebouwen van het voormalige Sint-Vincentiusklooster, worden een nieuwe academie (gebouw A) en een bibliotheek (gebouw B) gebouwd. De academie zal uit twee volumes bestaan. Het noordelijke oost-west georiënteerde volume wordt opgetrokken op de plaats waar momenteel ook een gebouw staat. De oriëntatie van de nieuwbouw wijkt iets af van die van het huidige gebouw. De nieuwbouw krijgt ook een grotere omvang. De fundering bestaat uit funderingsbalken en massieven op palen. Deze fundering heeft een diepte van 60 à 65 cm vanaf de bovenkant van de vloerplaat. De kelder van het huidige gebouw wordt gerecupereerd voor putten met een grotere verstoringsdiepte. Onder het oostelijke deel van het gebouw wordt een nieuwe kelder gebouwd met een diepte van ca. 3,5 à 3,75 m. In deze kelder wordt een tellerlokaal voor gas, water, elektriciteit en telecom voorzien.

Het tweede, zuidelijke volume van de academie heeft een noord-zuid oriëntatie. In het noorden komt een fundering van massieven op twee palen met een diepte van 65 cm vanaf de bovenkant van de vloerplaat. Er wordt een vorstrand met een diepte van 80 cm voorzien. Ten zuiden hiervan wordt een funderingsbalk van 60 cm diep geplaatst. Het zuiden van het gebouw wordt gefundeerd op funderingszolen met een diepte van 80 cm.

De nieuwe bibliotheek wordt opgetrokken in het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied. De kapel en de gevel van het huidige gebouw blijven bewaard. Achter de gevel wordt een nieuwbouw voorzien meteen fundering (funderingsbalken) van 60 cm. In de kapel worden funderingszolen met een diepte van 80 cm voorzien. Ter hoogte van het huidige, zuidelijke lokaal is ook een kelder aanwezig, die gerecupereerd wordt voor diepere putten en een tellerlokaal.

In het noorden van het onderzoeksgebied worden twee nieuwe gebouwen opgetrokken met een handelsruimte op het gelijkvloers en appartementen op de hogere verdiepingen. Onder deze twee gebouwen wordt een ondergrondse parkeergarage met een verstoringsdiepte van 3,95 m voorzien. De footprint van de kelder is op het plan aangeduid met een kruisarcering. In de kelder worden drie tellerlokalen voorzien, twee ter hoogte van het noordelijke gebouw (gebouw D) en één ter hoogte van het zuidelijke gebouw (gebouw C). Gebouw D valt grotendeels in de zone waar op basis van het eerdere vooronderzoek geen relevante archeologische resten worden verwacht. Langs de noordelijke zijde van dit gebouw worden regenwaterputten en infiltratieputten geplaatst.

Nutsvoorzieningen worden aangelegd ten noorden van gebouw D, ten oosten van de academie, ten zuiden van de bibliotheek en ten zuidwesten van gebouw C. Verder worden er binnen het onderzoeksgebied nieuwe verhardingen aangelegd, bomen geroid en een aantal nieuwe bomen

⁶ Reyns/Ferket 2018 en Reyns 2018

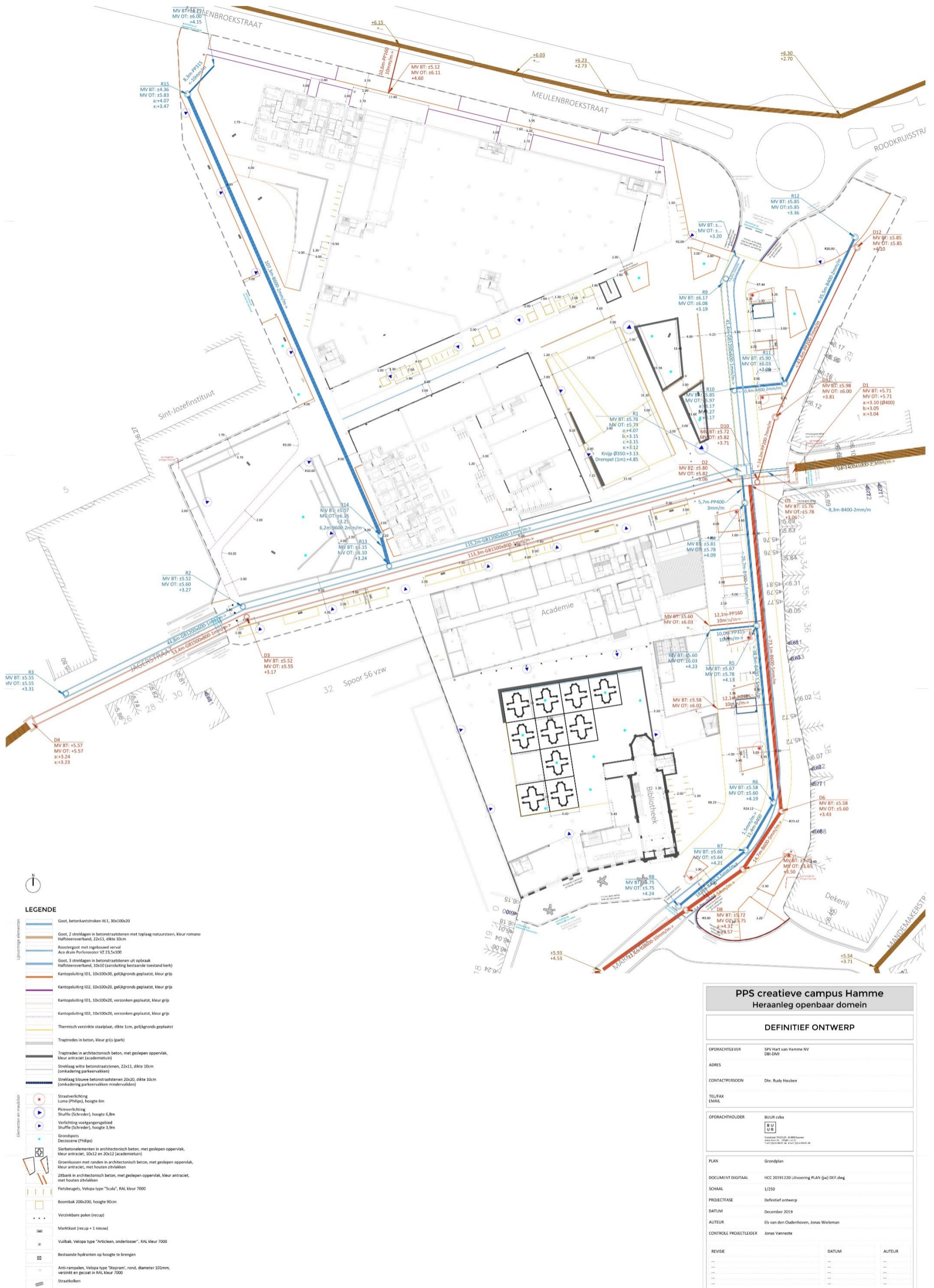
⁷ Reyns 2018

geplant (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). De verstoringsdiepte van de geplande omgevingsaanleg beperkt zich tot de verstoringsdiepte van de huidige verhardingen.

Er wordt een nieuwe DWA- en een RWA-leiding aangelegd. De aanleg van nieuwe riolering zal een bijkomende verstoring van het bodemarchief veroorzaken. De nieuwe riolering wordt aangelegd op een diepte die varieert van ca. 1,51 tot 2,49 m onder het maaiveld.

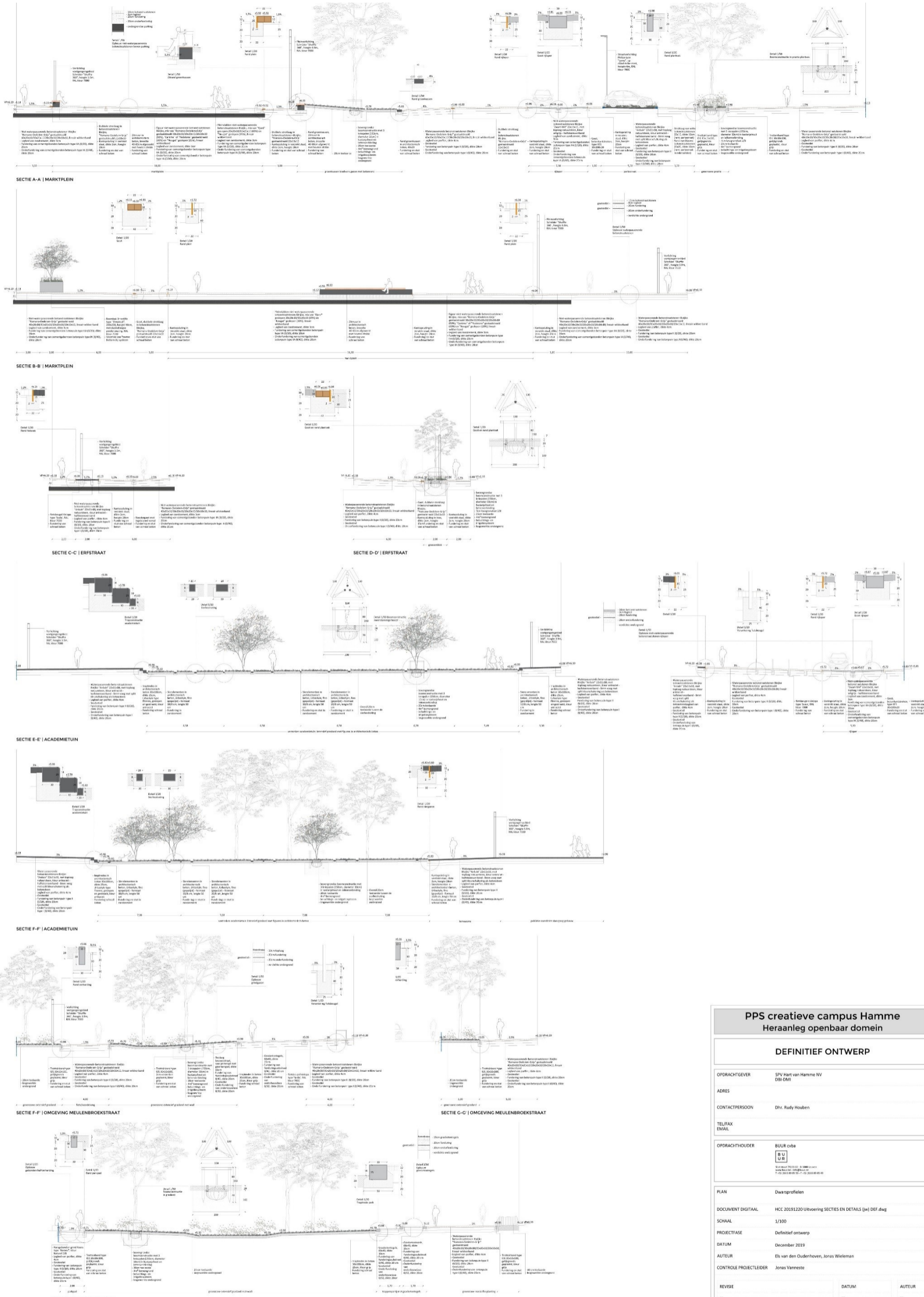

Figuur 6: Inplantingsplan (BUUR cvba)

Figuur 7: Plan nutsvoorzieningen (BUUR cvba)

PPS creatieve campus Hamme	
Heranleg openbaar domein	
DEFINITIEF ONTWERP	
OPDRACHTGEVER	SPV Hart van Hamme NV DBI-DWI
ADRES	
CONTACTPERSOON	Dhr. Rudy Houben
TELEFAAX	
EMAIL	
OPDRACHTHOUDER	BUUR cvba <small>Boekdreef 102120, 3000 Herent Tel: 03720 20000 Fax: 03720 20001 www.buur.be</small>
PLAN	Grondplan
DOCUMENT DIGITAAL	HCC 20191220 Uitvoering PLAN (w) DEF.dwg
SCHAAL	1/250
PROJECTFASE	Definitief ontwerp
DATUM	December 2019
AUTEUR	Els van den Oudenhoven, Jonas Wieleman
CONTROLE PROJECTLEIDER	Jonas Vanneste

PPS creatieve campus Hamme Heraanleg openbaar domein		
DEFINITIEF ONTWERP		
OPDRACHTGEVER	SPW Markt van Hamme NV DBI-OMI	
ADRES		
CONTACTPERSOON	Dhr. Rudy Houben	
TELFAX EMAIL		
OPDRACHTHOUDER	BUUR cvba Rijksweg 201/20 - 8-1000 Hamme Telefoon: +32 (0)3 252 20 00 E-mail: info@buur.be	
PLAN	Dwarsprofielen	
DOCUMENT DIGITAAL	HCC 20191220 Uitvoering SECTIES EN DETAILS (w) DEF.dwg	
SCHAAL	1/100	
PROJECTFASE	Definitief ontwerp	
DATUM	December 2019	
AUTEUR	Els van den Oudenhoven, Jonas Wielman	
CONTROLE PROJECTLEIDER	Jonas Vanneste	
REVISIE	DATUM	AUTEUR

Figuur 8: Dwarsprofielen (BUUR cvba)

2.3.3 Werkwijze en strategie

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Het is de meest geschikte onderzoeksmethode om het nodige inzicht te bieden in de aard, de omvang, de bewaringstoestand en het potentieel van het aanwezige bodemarchief. Er wordt immers een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht.

De proefsleuven lagen parallel aan elkaar met een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Er werd bij het opmaken van het sleuvenplan rekening gehouden met de oriëntatie van de grenzen van de te onderzoeken zone om zo het proefsleuvenonderzoek efficiënt uit te kunnen voeren. De proefsleuven hadden een breedte van 3 m, overeenkomstig met het programma van maatregelen en werden machinaal aangelegd. Ze hadden een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. De beoogde oppervlakte die onderzocht diende te worden door middel van proefsleuven, bedraagt minimaal 10 %. Kijkvensters werden aangelegd over een oppervlakte van 2,5 % van de onderzoekbare zone. De zijden van de kijkvensters maten maximaal de afstand tussen twee sleuven. De kijkvensters dienden voldoende groot te zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Er werden 13 werkputten aangelegd (negen proefsleuven en twee kijkvensters) (Figuur 14).

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd tijdens de sloop- en bouwwerken op het terrein (Figuur 10, Figuur 11, Figuur 12 en Figuur 13). Sommige zones konden dus niet onderzocht worden omwille van de aanwezigheid van bebouwing, werfzones, materiaal en verhardingen. Hier werd rekening mee gehouden bij de verspreiding en de breedte van de aangelegde proefsleuven en kijkvensters, zodat er voldoende inzicht verworven werd in het gehele bodemarchief. Enkele sleuven werden omwille van deze obstakels verschoven of ingekort, zoals bijvoorbeeld de noordelijk gelegen sleuf en de sleuven in het zuiden van het terrein. Er werd steeds rekening mee gehouden dat de minimale open te leggen oppervlakte werd gerespecteerd om uitspraken te kunnen doen over de potentiële archeologische waarden binnen het gehele onderzoeksgebied.

Figuur 10: Foto bestaande toestand (17/10/2019): sloop huidige bebouwing

Figuur 11: Foto bestaande toestand (17/10/2019): tuin met oprit, locatie van de noordelijke sleuf

Figuur 12: Foto bestaande toestand (15/01/2020): bouwwerken

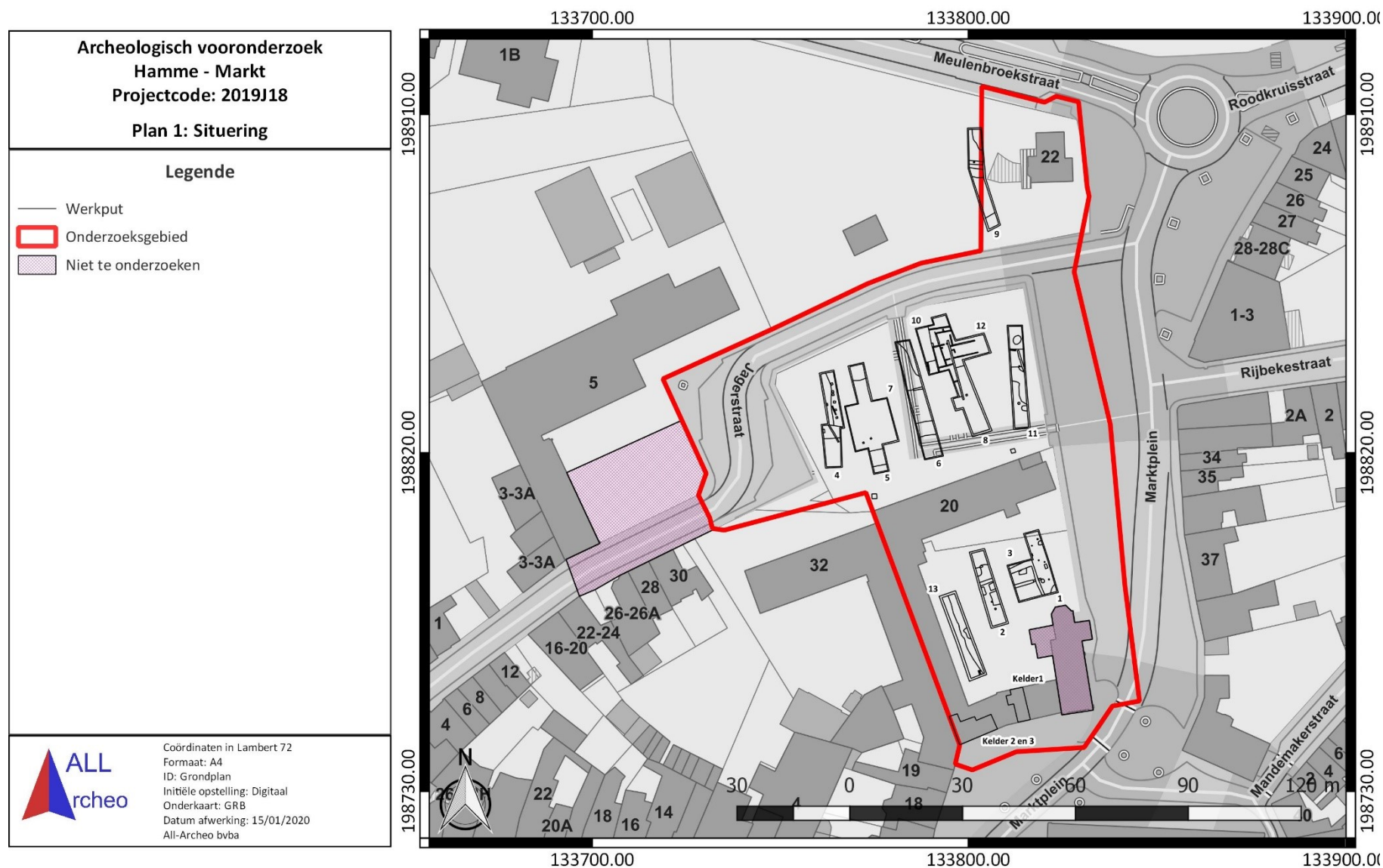
Figuur 13: Foto bestaande toestand (15/01/2020): bouwwerken

De diepte van de archeologisch relevante niveaus waarop sporen of vondstenconcentraties aanwezig zijn, werd door de veldwerkleider bepaald op basis van de vraagstelling en onderzoeksdoelen uit het programma van maatregelen. Het merendeel van de proefsleuven werd aangelegd aan de bovenzijde van de moederbodem (C-horizont). Op de plaatsen waar muren aanwezig waren, werd het archeologisch niveau aan de bovenzijde van deze muren aangelegd. De inplanting van de kijkvensters werd eveneens bepaald tijdens het veldwerk, bijvoorbeeld in functie van nader onderzoek van aangetroffen archeologische sporen of van zones die 'leeg' leken.

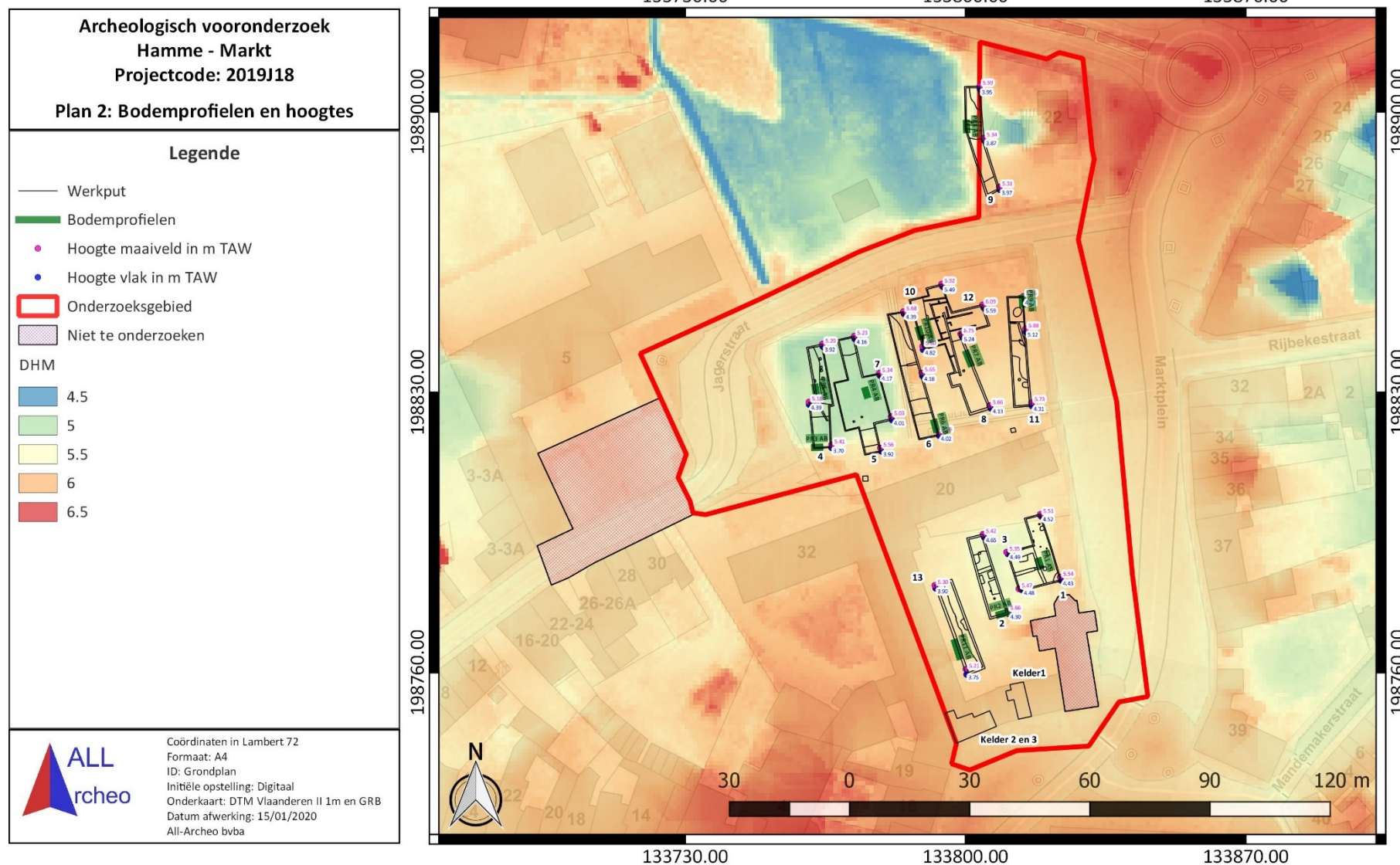
Het archeologische niveau (de C-horizont) bevond zich op een diepte tussen 0,86 en 1,84 m onder het maaiveld. Dit is op een hoogte tussen 3,70 en 4,65 m TAW. In de zones waar muren werden aangetroffen, bevond het archeologische niveau zich op een diepte tussen 43 en 98 cm onder het maaiveld of op een hoogte tussen 4,39 en 5,59 m TAW. Het terrein kent plaatselijk lichte hoogteverschillen, met name de westelijke zone ligt iets lager dan de rest van het terrein. Ook de wegegis en de verhardingen zijn op te merken op het Digitaal Hoogtemodel (Figuur 15, Figuur 16 en Figuur 17). Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 52 sporen, 36 muren en 5 lagen geregistreerd (Figuur 18, Figuur 19, Figuur 20 en Figuur 21).

Binnen het onderzoeksgebied zijn twee historische kelders aanwezig. Ze situeren zich in het zuidwesten van het terrein. De kelders zullen samen met de rest van de bebouwing gesloopt worden. Daarom werd in het programma van maatregelen voorzien dat ze archeologisch geregistreerd worden.⁸ Het verslag van deze registratie maakt deel uit van deze nota.

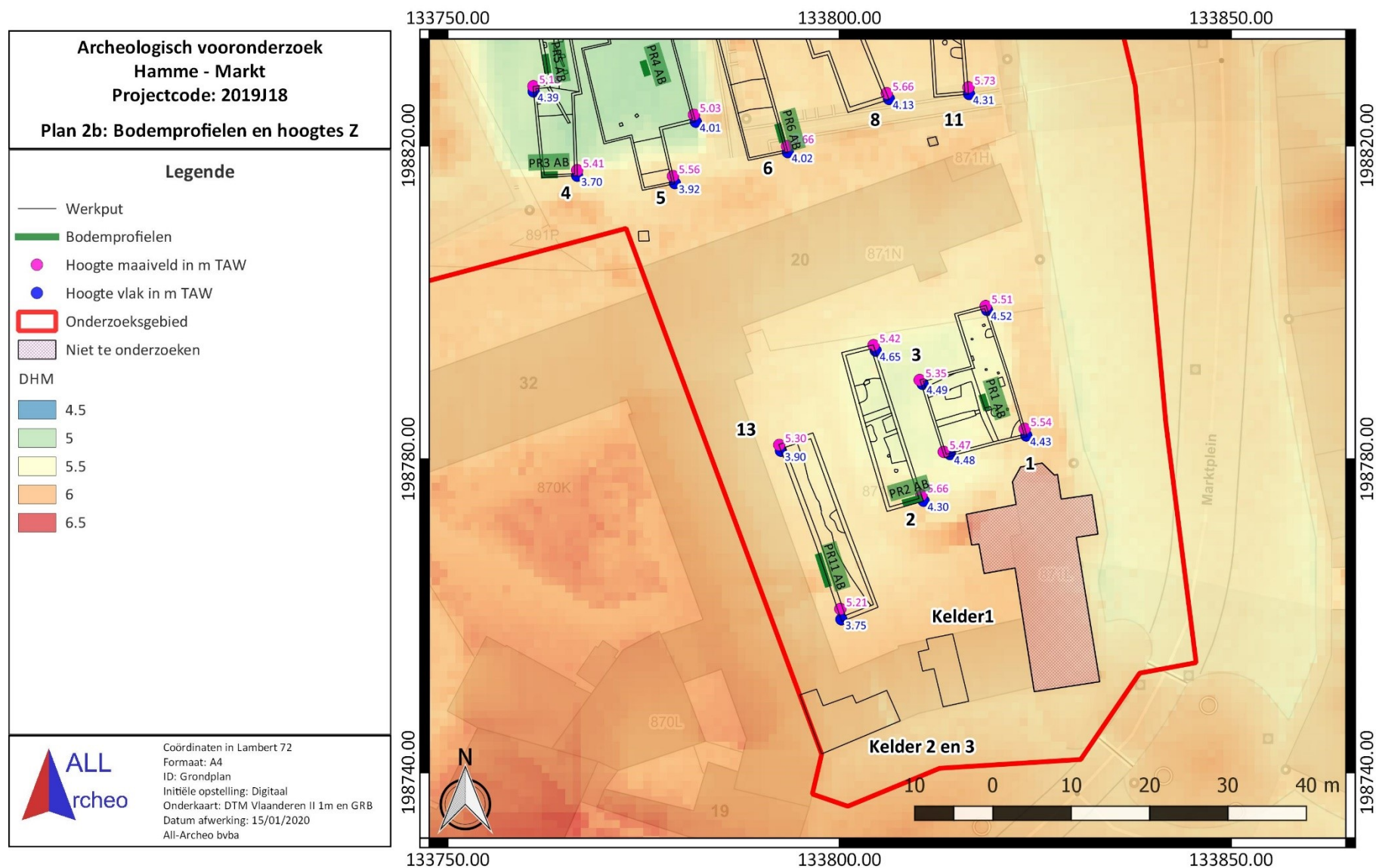
⁸ Reyns 2018, 5

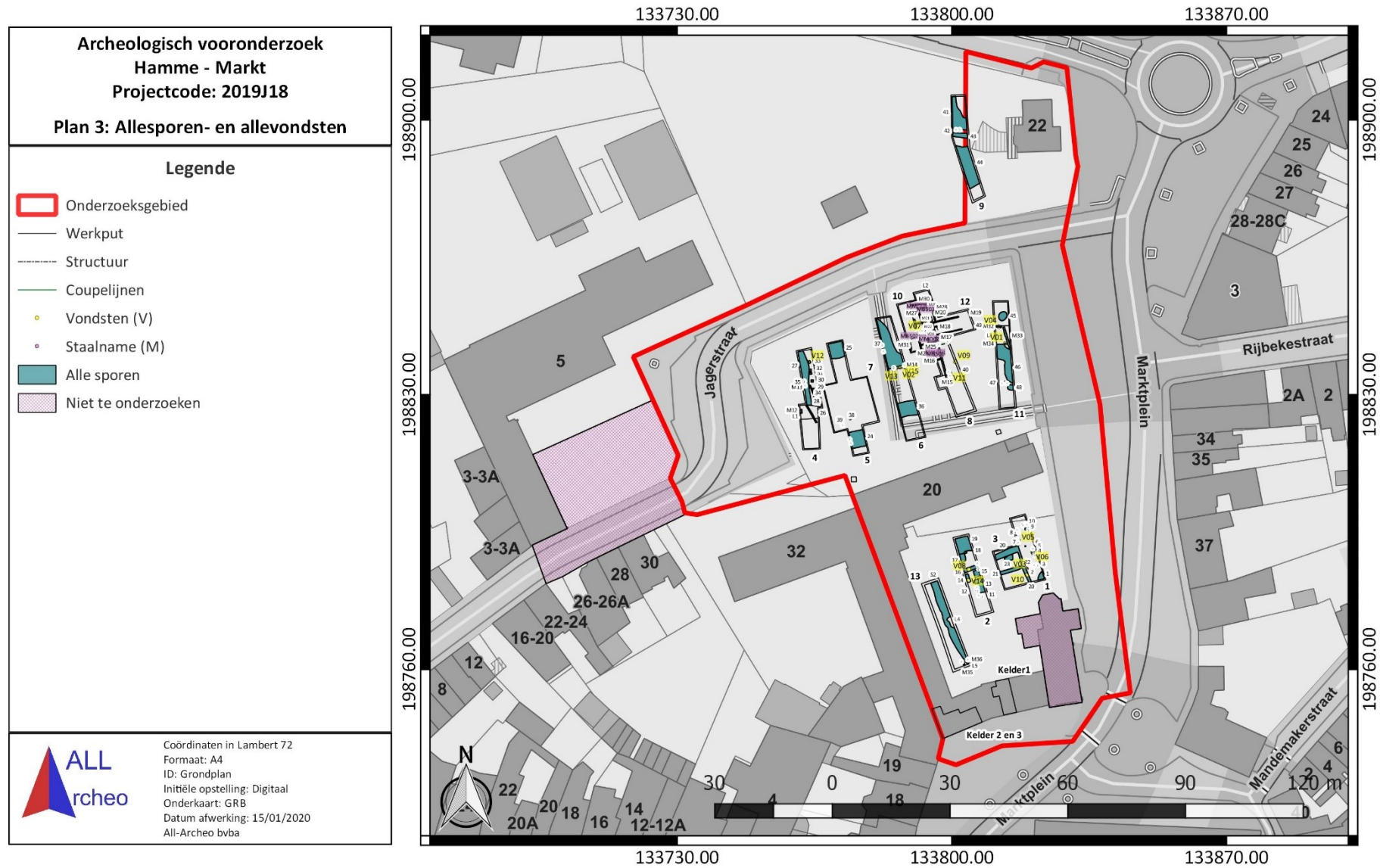
Figuur 14: Situeringplan werkputten, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

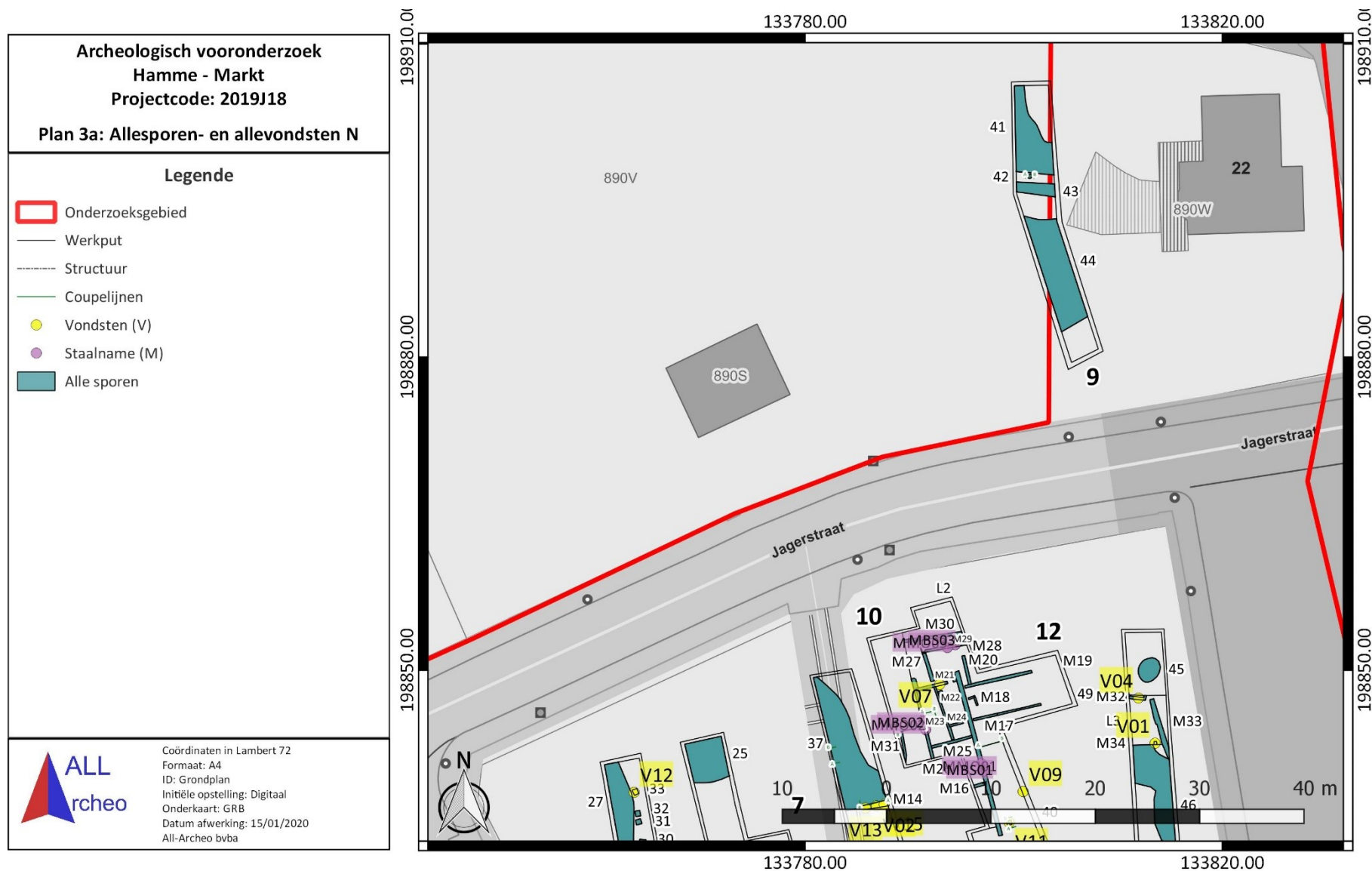
Figuur 15: Situering van de bodemprofielen en hoogtes, weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m en het GRB (www.geopunt.be)

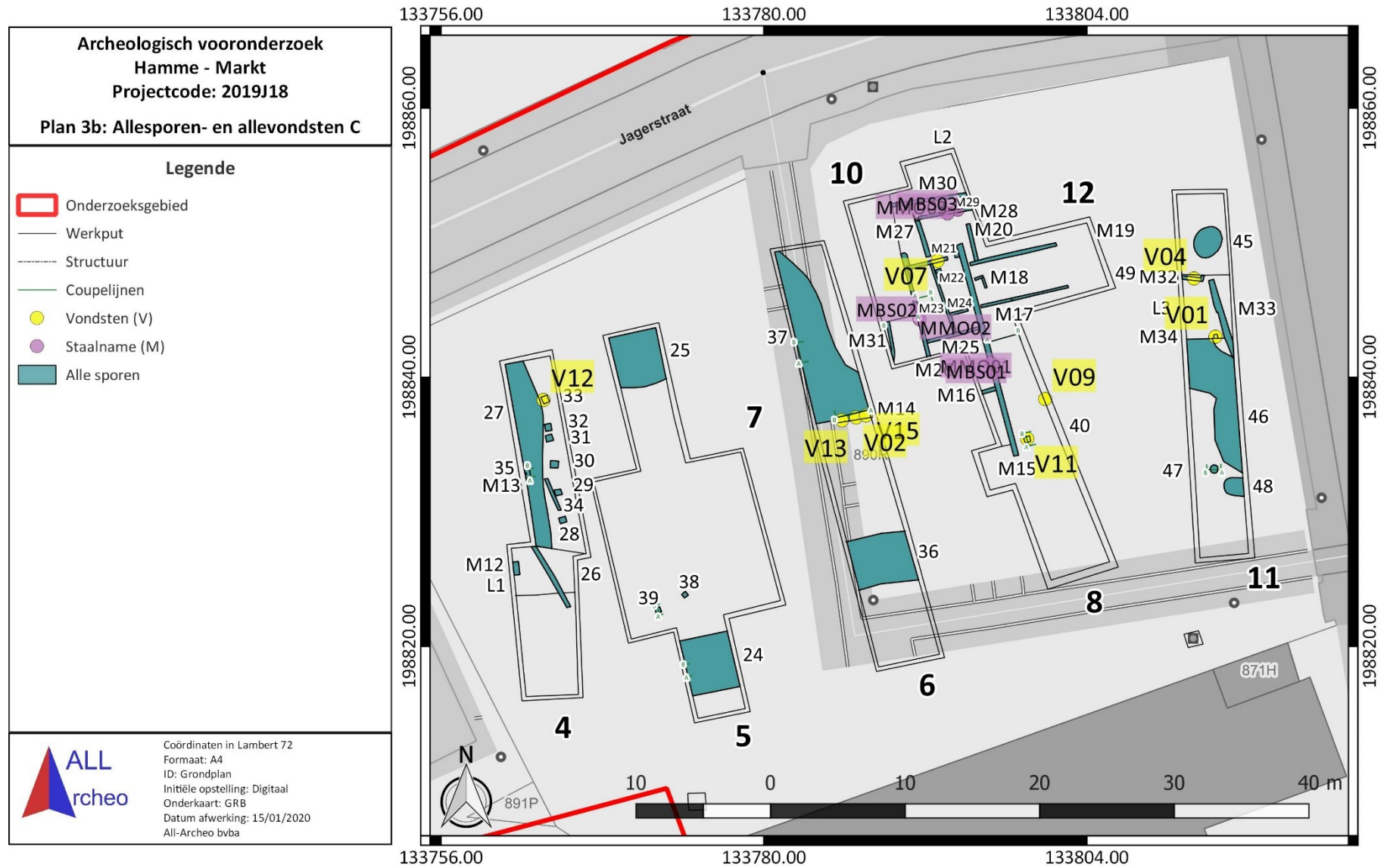
Figuur 17: Situering van de bodemprofielen en hoogtes zuiden, weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m en GRB (www.geopunt.be)

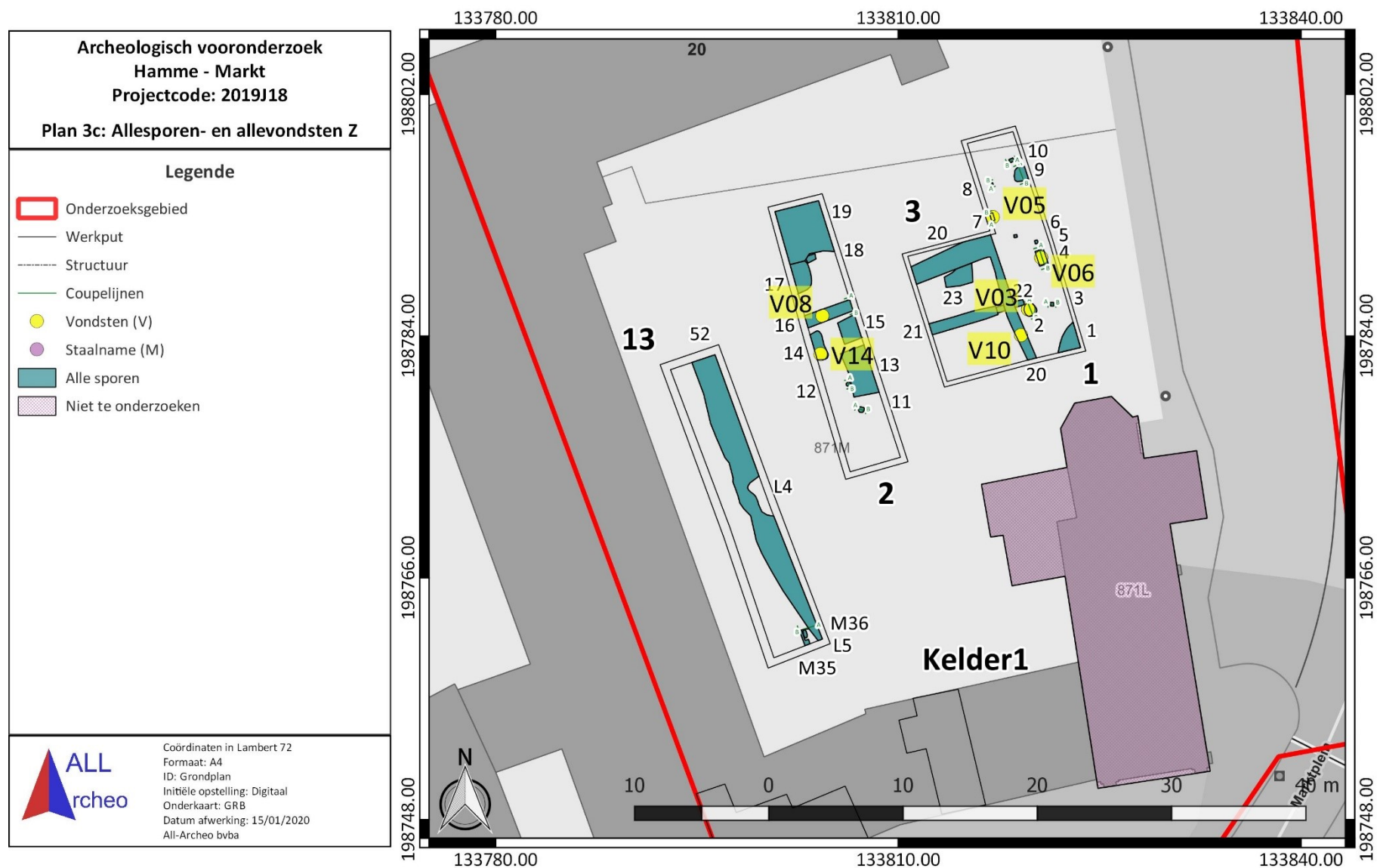
Figuur 18: Allesporen- en alle vondstenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 19: Allesporen- en alle vondstenkaart noorden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 20: Allesporen- en alle vondstenkaart centrale zone, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 21: Allesporen- en alle vondstenkaart zuiden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden op enkele plaatsen vondsten aangetroffen (15 unieke vondstnummers). Door de geringe omvang van de aangetroffen vondsten werd geen selectie uitgevoerd. De aard van de vondst werd beschreven en de vondst werd gedateerd. Het conservatie-assessment is dus van toepassing en werd uitgevoerd door de veldwerkleider. Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal dienen onderzocht te worden. Het assessment van stalen is daarom niet van toepassing. Het assessment van sporen ten slotte werd uitgevoerd op basis van de plannen, profieltekeningen, foto's en spoorbeschrijvingen.

Door middel van proefsleuven en kijkvensters werd een oppervlakte opengelegd van ca. 1348 m² (1053 m² door middel van proefsleuven en 295 m² door middel van kijkvensters). Dit beslaat in totaal 12,42 % van de te onderzoeken zone. De vereiste minimumoppervlakte die moet worden onderzocht is hiermee net niet bereikt omwille van verschillende hindernissen tijdens het proefsleuvenonderzoek en afspraken die gemaakt waren met de aannemer. De onderzochte oppervlakte laat echter wel toe de onderzoeksvragen te beantwoorden en de doelstellingen van het onderzoek te bereiken.

2.4.2 Assessment van de vondsten

Er werden op meerder locaties vondsten geregistreerd tijdens het onderzoek (Figuur 24, Figuur 23, Figuur 24 en Figuur 25). De vondsten bevinden zich in goede staat. Indien de vondsten in een stabiele omgeving bewaard worden, is geen bijkomende conservatie nodig.

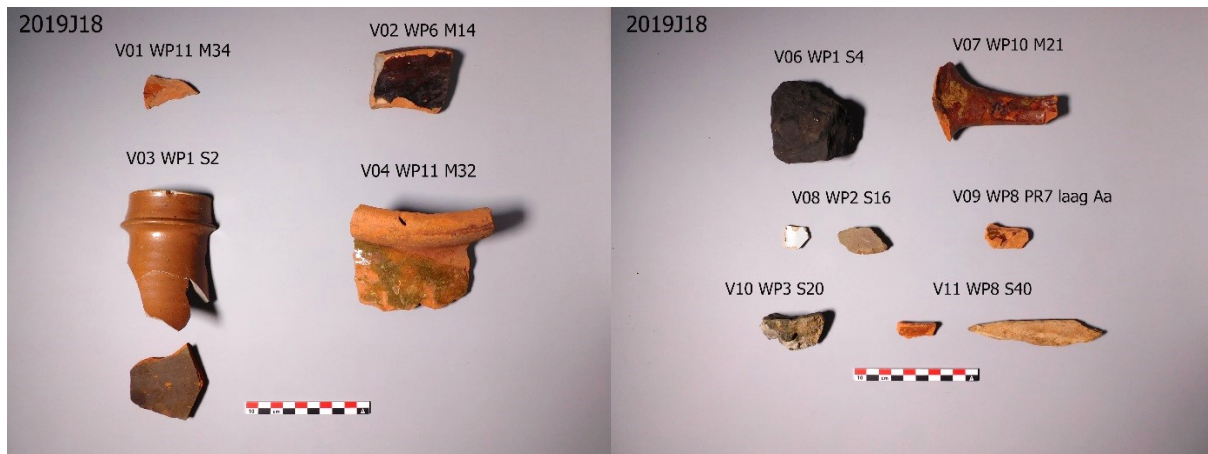
Enkele vondsten worden in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd gedateerd. Zo werd uit S16 (V08) een fragment grijs aardewerk gerecupereerd. Ter hoogte van M21 in werkput 10 (V07) werd een steelfragment van een pan in rood geglazuurd aardewerk aangetroffen. Ter hoogte van M14 werden in een opgebracht pakket twee wandfragmenten en één bodemfragment met standing in rood geglazuurd aardewerk (V15) gevonden. Ook S40 leverde één randfragment van een kom in rood geglazuurd aardewerk en een fragment dierlijk bot op (V11).

De overige vondsten dateren uit de nieuwe en/of de nieuwste tijd. V01 dat ter hoogte van M34 werd gevonden en V09 uit het opgebrachte pakket (Aa-horizont) uit profiel 7 betreffen beide een wandfragment rood geglazuurd aardewerk. Ook nabij M32 (V04) werd één bodemfragment rood geglazuurd aardewerk aangetroffen. V02 bij M14 omvat één randfragment van een bord in rood geglazuurd aardewerk. Langs de binnen- en de buitenzijde is het bord voorzien van een witte sliblaag, waarop intern een geel en extern een donkerbruin glazuur werd aangebracht. Uit een tweede opgebracht pakket nabij M14 (V13) werden een wandfragment rood geglazuurd aardewerk en één oorfragment steengoed uit de productieregio van Raeren gerecupereerd.

In S2 (V03) werden één wandfragment rood geglazuurd aardewerk en fragmenten van een fles in industrieel steengoed aangetroffen. Uit S7 (V05) werden verschillende vondsten ingezameld. Het gaat om een randfragment van een bord en één rand-, vier wand- en twee oorfragmenten rood geglazuurd aardewerk. Eén wandfragment rood aardewerk is ongeglazuurd. Uit dit spoor werd ook een wandfragment industrieel steengoed en één randfragment van een bord en twee wandfragmenten majolica gerecupereerd. Verder zijn er ook vier fragmenten dakpan in rood aardewerk, één steenkoolfragment en een wervelfragment van een dier aanwezig. Ook in S4 (V06) werd een steenkoolfragment aangetroffen.

S14 leverde naast twee wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk eveneens één randfragment van een bordje of schoteltje in faience op. Het fragment heeft een gegolfde rand en heeft blauwe versiering aan de binnenzijde. In S16 (V08) en S33 (V12) werden fragmenten in faience aangetroffen,

vermoedelijk van borden. Op de buitenzijde van het bodemfragment in S33 is de stempel van 'Boch Frères' zichtbaar, wat dit fragment dateert tussen het einde van de 19de en 20ste eeuw. Bovendien werd uit dit spoor ook een fragment groen vensterglas gerecupereerd. S20 ten slotte leverde nog een metaalslak op (V10).

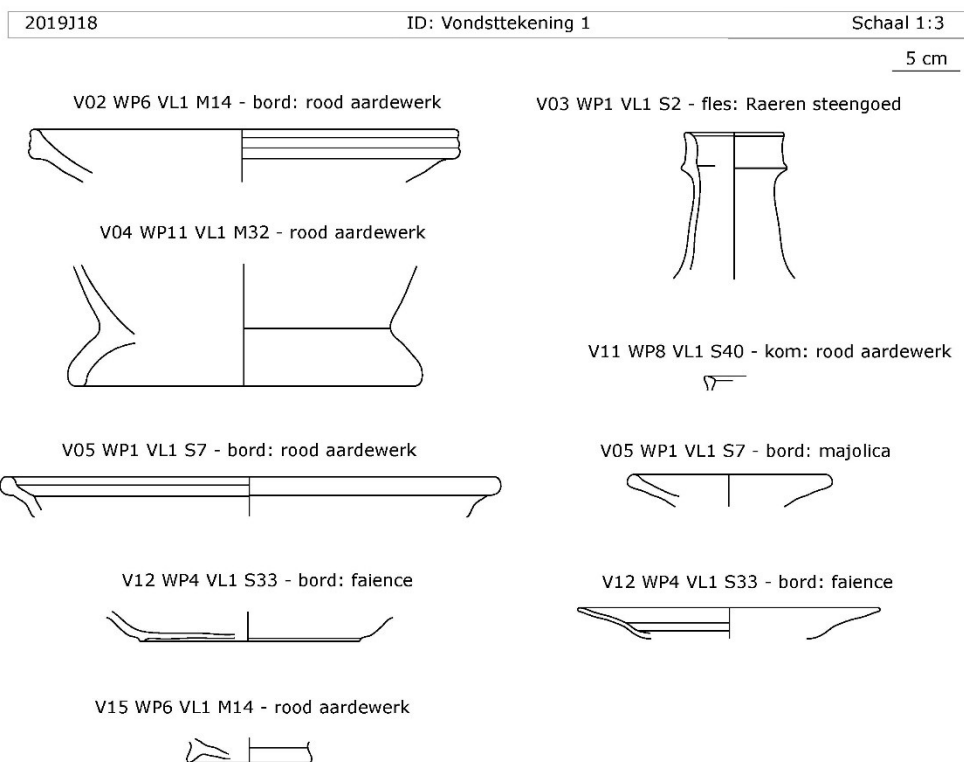
Figuur 22: Vondstfoto's

Figuur 23: Vondstfoto's

Figuur 24: Vondstfoto's

Figuur 25: Vondsttekeningen

2.4.3 Assessment van stalen

Er werden enkele baksteen- en mortelstalen ingezameld tijdens het veldwerk. Er zijn echter geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienden te worden. Er is dus geen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig.

2.4.4 Conservatie assessment

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek enkele vondsten geregistreerd. Ze bevinden zich allemaal in goede staat. Indien deze vondsten in een stabiele omgeving bewaard worden, is er geen bijkomende conservatie nodig.

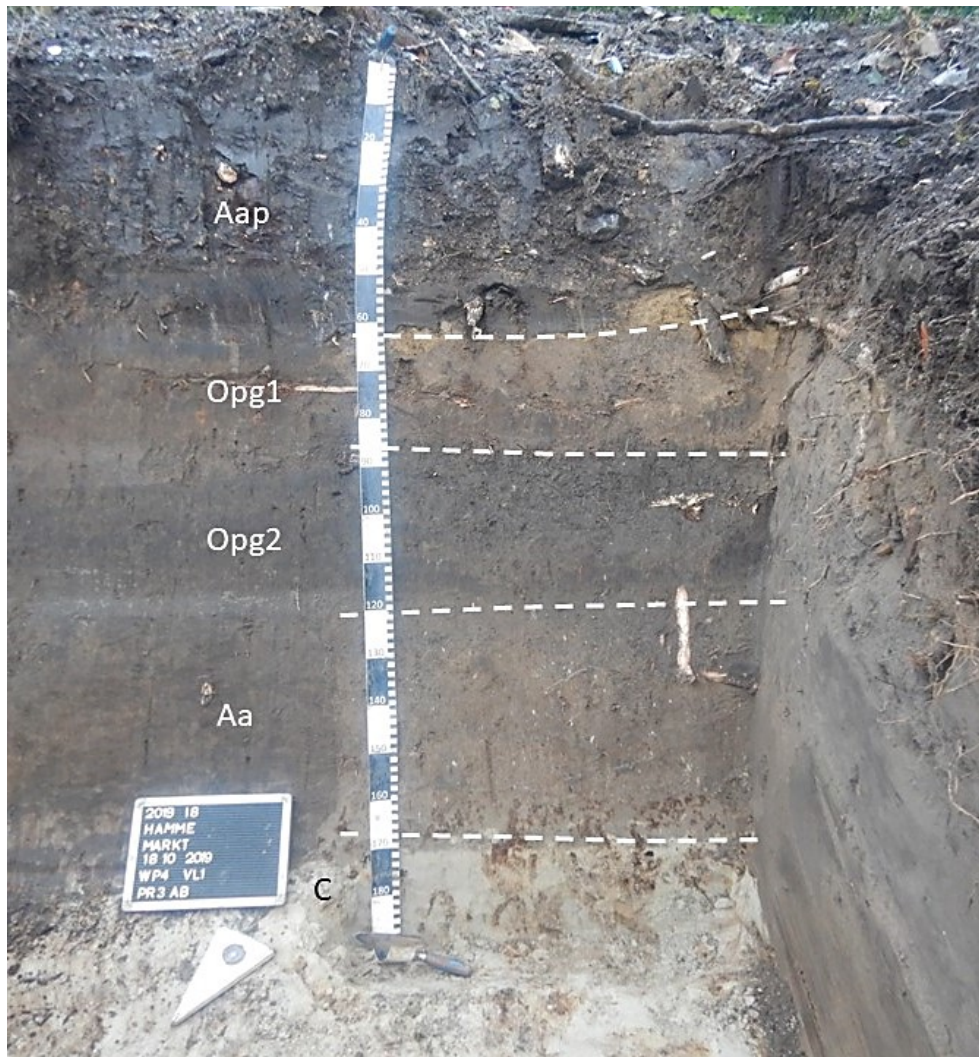
2.4.5 Assessment van de landschappelijke ligging

De site kent geen complexe verticale stratigrafie (Figuur 15, Figuur 16, Figuur 17 en Figuur 30). Er werden 11 bodemprofielen geregistreerd, die een min of meer gelijke bodemopbouw vertonen met slechts enkele kleine onderlinge verschillen.

Vier profielen vangen aan met een beploegd akkerdek (Aap horizont) van ca. 30 tot 60 cm dik. Hieronder bevinden zich nog een tweede donkerbruin beploegd akkerdek (PR1) of twee opgebrachte lagen (PR3 en PR4). Vervolgens gaat de bodemopbouw in deze profielen over in een bruin akkerdek (Aa horizont). In het geval van bodemprofiel 8 volgt dit onmiddellijk onder het beploegd akkerdek. Bij profiel 2 kunnen we spreken van een verstoord akkerdek (Aaxx horizont) omwille van baksteenbrokjes aan de top van deze horizont. Daaronder volgt in profiel 8 nog de doorsnede van een spoor (S43) en in het eerste bodemprofiel nog een geroerde overgangslaag van de A naar de C horizont (A/C horizont). Daaronder bevindt zich de moederbodem, respectievelijk met gleyvlekken (Cg horizont; PR1 en PR2) of zonder gleyvlekken (C horizont; PR3 en PR8) (Figuur 26 en Figuur 27).

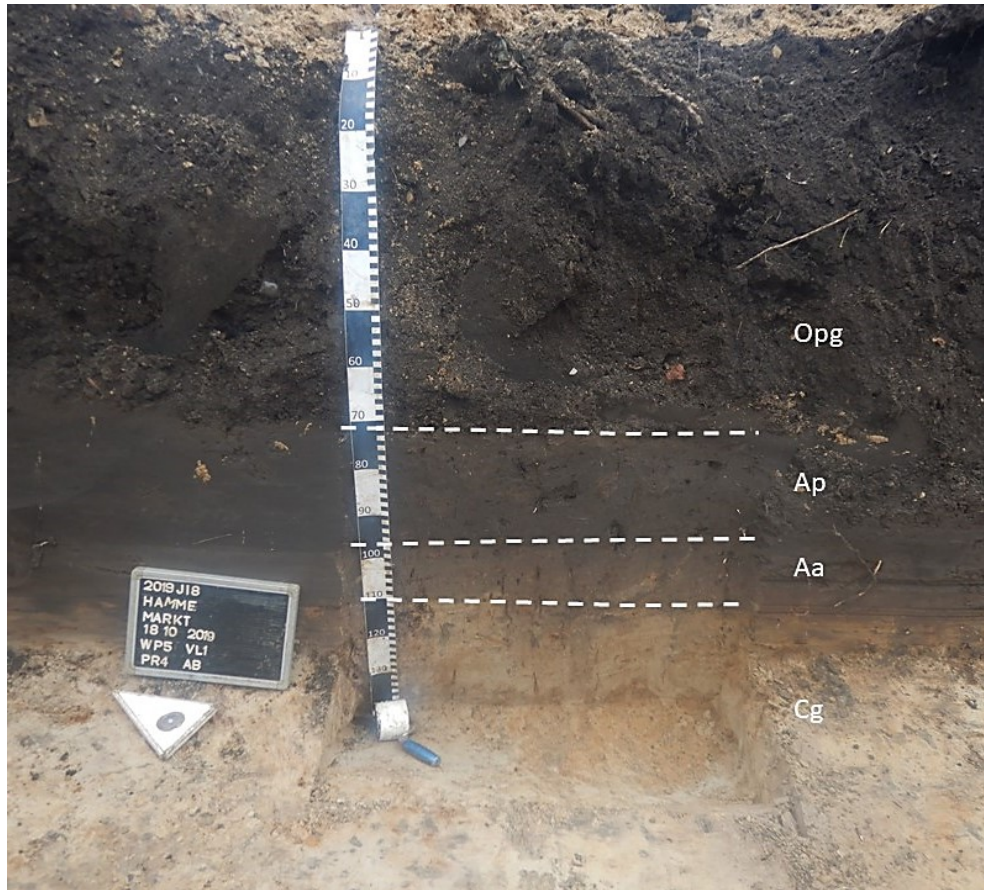

Figuur 26: Profiel 1 in WP1

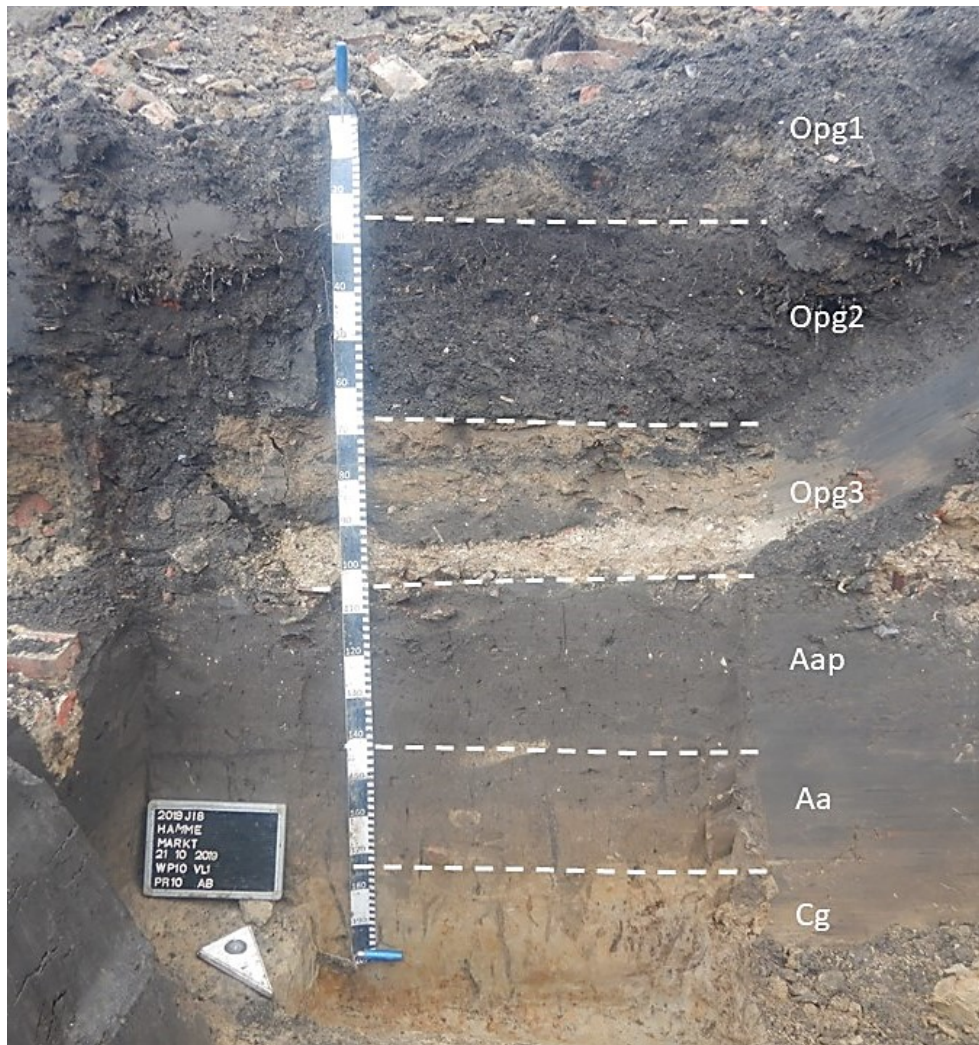

Figuur 27: Profiel 3 in WP4

Zes andere profielen starten met enkele opgebrachte lagen. In het geval van profiel 4 gaat dit om één opgebrachte laag. In de andere profielen ging het om een dik pakket waarin twee (PR11) of drie lagen onderscheiden konden worden (PR6, PR7, PR8 en PR10). Onder deze opgebrachte lagen werd een donkerbruine ploeglaag (Ap horizont) of een beploegd akkerdek (Aap horizont) aangetroffen. Bij bodemprofiel 6 werden twee opeenvolgende ploeglagen (Ap horizont) waargenomen. Hieronder volgde een bruin akkerdek (Aa horizont), behalve in profielen 9 en 11. In profiel 9 volgde meteen onder het beploegd akkerdek (Aap horizont) een dunne overgangslaag van de A naar de C horizont (A/C horizont). In profiel 7 werden zowel een akkerdek (Aa horizont) als een overgangslaag geregistreerd. Ten slotte werd in alle bodemprofielen de moederbodem bereikt. Deze kleurde soms lichtgeel en bevatte dan gleyvlekken. In andere gevallen was deze horizont lichtgrijs (Figuur 28 en Figuur 29).

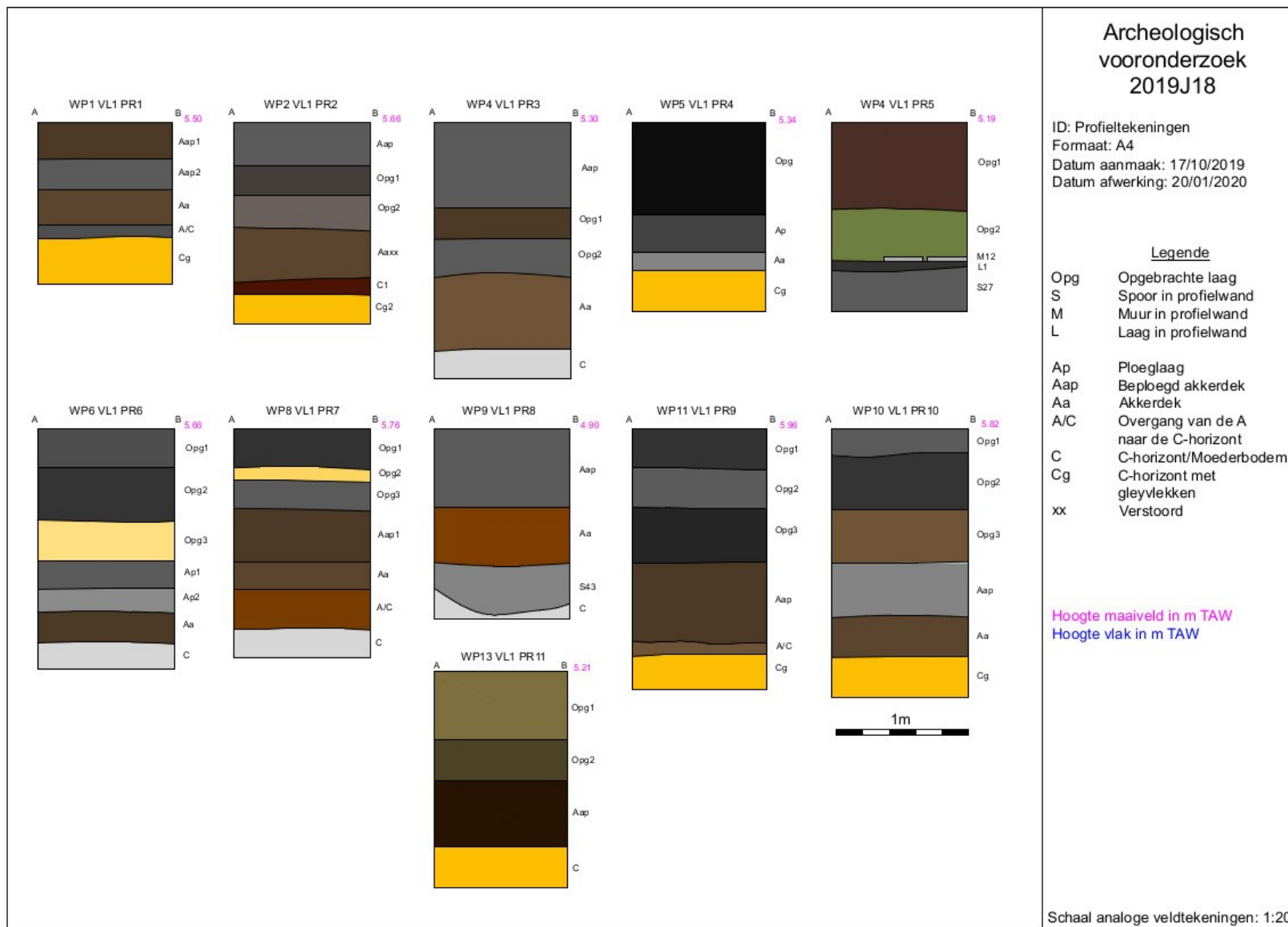
Figuur 28: Profiel 4 in WP5

Figuur 29: Profiel 10 in WP10

Profiel 5 (zie verder; 2.4.6.5) werd niet zozeer aangelegd om de bodemopbouw te registreren, maar eerder om de relatie tussen de afzonderlijke sporen en muren aan te tonen. Het profiel vangt aan met twee opgebrachte lagen, daaronder bevinden zich M12 en L1. Daaronder bevindt zich S27, een verstoring.

De geregistreerde bodemprofielen verschillen onderling een beetje, maar schetsen over het algemeen wel een gelijkaardig beeld van de bodemopbouw. De algemene bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied bestaat uit een beploegd akkerdek (Aap horizont) of een ploeglaag (Ap horizont), boven op een akkerdek (Aa horizont), die overgaat in de moederbodem. In de meeste profielen werden een of meerdere opgebrachte lagen waargenomen. Het terrein is duidelijk in het verleden sterk opgehoogd en enigszins geroerd geweest.

Figuur 30: Profieltekeningen

2.4.6 Assessment van sporen

De site kent geen complexe verticale stratigrafie. De aangetroffen sporen worden per functionele categorie besproken. In totaal werden 52 sporen geregistreerd, waaronder 13 paalsporen, 14 kuilen, vijf greppels, zeven verstoringen en acht natuurlijke sporen. Verder werden in totaal (registratie van de historische kelders inbegrepen) 36 muren geregistreerd (Figuur 40, Figuur 41, Figuur 42, Figuur 43 en Figuur 52).

2.4.6.1 Historische kelders

In het zuiden van het onderzoeksgebied werden twee historische kelderruimtes geregistreerd. Beide zijn toegankelijk via een trap. De eerste kelder bestaat uit één ruimte (kelder 1), de andere kelder bestaat uit twee ruimtes (kelder 2 en kelder 3)

Kelder 1 is toegankelijk via een trap (M5) waarvan de treden bedekt zijn met een laag cementmortel. Ook de vloer (M1) en muren zijn gecementeerd, dit gebeurde recenter dan de bouw van de kelder. Het plafond is een tongewelf (M4), opgebouwd uit strekse rijen baksteen (17,5 x 6,5 x 4,5 cm). Centraal onder het gewelf loopt een steunbalk van oost naar west, die op zijn beurt steunt op een steunbeer (M3) centraal in de kelder. De muren van de kelder (M2) zijn opgebouwd uit baksteen, waarvan de kenmerken onbepaald blijven door de aanwezigheid van een dikke laag cementmortel die manueel niet te verwijderen bleek. In de noordelijke en de zuidelijke wand zijn telkens twee vensters in een nis in de muren ingewerkt.

Alle structuren, waaronder de vloer, de muren, de centrale steunbeer en het gewelf, in deze kelder behoren tot dezelfde bouwfase. Deze fase komt waarschijnlijk overeen met de gebouwen die zichtbaar zijn op de kaart uit het kaartboek van Jan Baptiste van Huffel uit 1772-1776. We kunnen er van uitgaan dat deze kelder uit de 18de eeuw dateert, hoewel een datering in de 19de eeuw niet helemaal uit te sluiten is. De lagen cementmortel zijn later aangebracht.

Figuur 31: noordelijke muur (PRN) met aanzet tongewelf (M4) en raam, kelder 1

Figuur 32: westelijke muur (PRW) met detail trap (M5), kelder 1

Figuur 33: vloer (M1) met steunbeer (M3) en aanzet gewelf (M4), kelder 1

De tweede kelder bestaat uit twee ruimtes (kelder 2 en kelder 3). De trap (M11) geeft toegang tot de grootste ruimte (kelder 2). Via een deur kan kelder 3 betreden worden. Zowel de buitenmuren als de scheidingsmuur (M7) zijn opgetrokken in dezelfde baksteen (16 x 9 x 4 cm) en een vrij harde lichtbruine kalkmortel. Het plafond in beide ruimtes bestaat uit een troggewelf (M9) in een iets groter baksteenformaat. Ook de vloer (M6) loopt door van kelder 2 naar kelder 3. Deze is opgebouwd met rode vierkante tegels met zijdes van 20 cm. De gehele kelder, dus beide ruimtes, lijkt opgetrokken in één bouwfase. Op basis van enkele kenmerken, zoals de bakstenen en het gewelf, kan gezegd worden dat deze ruimte jonger is dan kelder 1. Dergelijke troggewelven komen pas frequent voor vanaf 1900, wellicht is de bouwfase van de kelder gelijktijdig aan de huidige bebouwing. De kelder is nadien bepleisterd.

In kelder 3 waren tegen de oostelijke muur vakken (M8) gebouwd in baksteen. Ze besloegen de onderkant van de gehele muur tot ca. 1 m hoog. Hierin waren nog ijzeren haken herkenbaar. Waarschijnlijk lagen er houten planken op. Het gaat om een geheel van voorraadschabben. Op basis van de gebruikte baksteen en mortel is dit systeem even oud als de kelder zelf. In de zuidelijke wand van kelder 2 en 3 werden vier ramen waargenomen, twee in elke ruimte. Aan de buitenzijde van het raam is een keldergat aanwezig dat afgedekt is met een ijzeren rooster op straathoogte.

Tenslotte werd in kelder 2 nog een interne structuur in baksteen waargenomen. Het beslaat ongeveer een vierkant van 2 bij 2 m. Het bakje is bovenop de vloer geplaatst en is dus jonger. Ook de gebruikte bakstenen, zowel in de onderste helft (17 x 8 x 4,5 cm) als in het bovenste gedeelte van de structuur (18 x 8 x 5 cm) en de cementmortel wijzen er op dat het bakje jonger is dan de kelder. Het is binnenin ook versterkt met beton. Als we boven de kelder kijken, wordt de functie van de structuur duidelijk. Het is een dragende versterking voor een lift. We kunnen er van uit gaan dat deze ten vroegste in de tweede helft van de 20ste eeuw geplaatst is en dat toen ook de versterkende structuur werd geplaatst.

Er werd ook een sondering in kelder 2 geplaatst. Hieruit bleek dat de vloer (M6) ca. 6 cm dik is. Daaronder bevindt zich een grijs zandbed van ongeveer dezelfde dikte. Hieronder vangt echter een andere vloer aan, die minstens twee bakstenen dik is.

Figuur 34: oostelijke muur (M7) met aanzet troggewelf (M9) en met doorgang naar kelder 3, kelder 2

Figuur 35: oostelijke muur (M7) met aanzet troggewelf (M9) en voorraadvakjes (M8), kelder 3

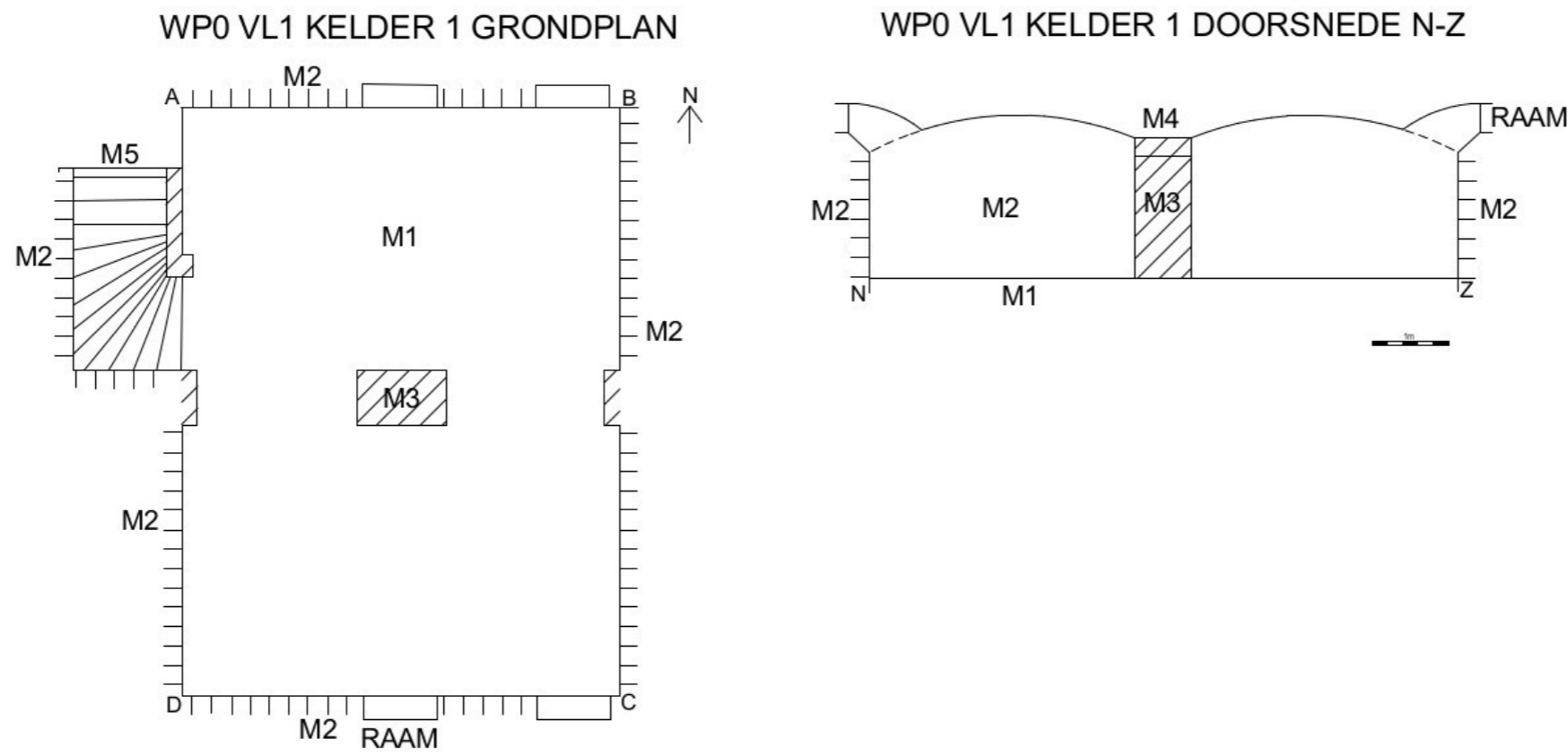
Figuur 36: zuidelijke muur (M7) met ramen, kelder 3

Figuur 37: westelijke muur (M7), met vloer (M6) en aanzet lift versteving (M10), kelder 2

Archeologisch
vooronderzoek
2019J18

ID: Grondplan en doorsnede kelder 1
Formaat: A4
Datum aanmaak: 07/10/2019
Datum afwerking: 23/10/2019

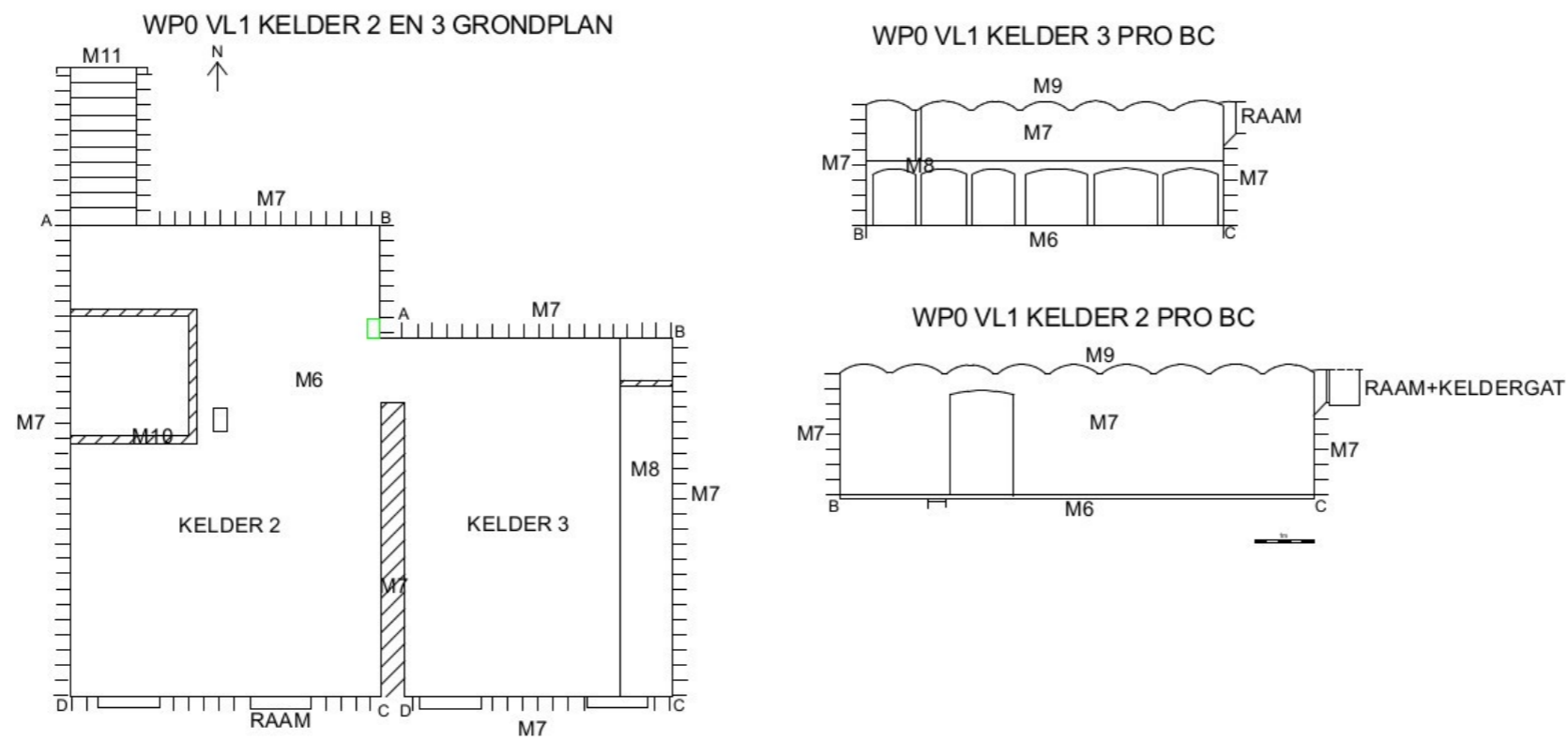

Schaal analoge veldtekeningen: 1:50

Figuur 38: Grondplan en doorsnede kelder 1

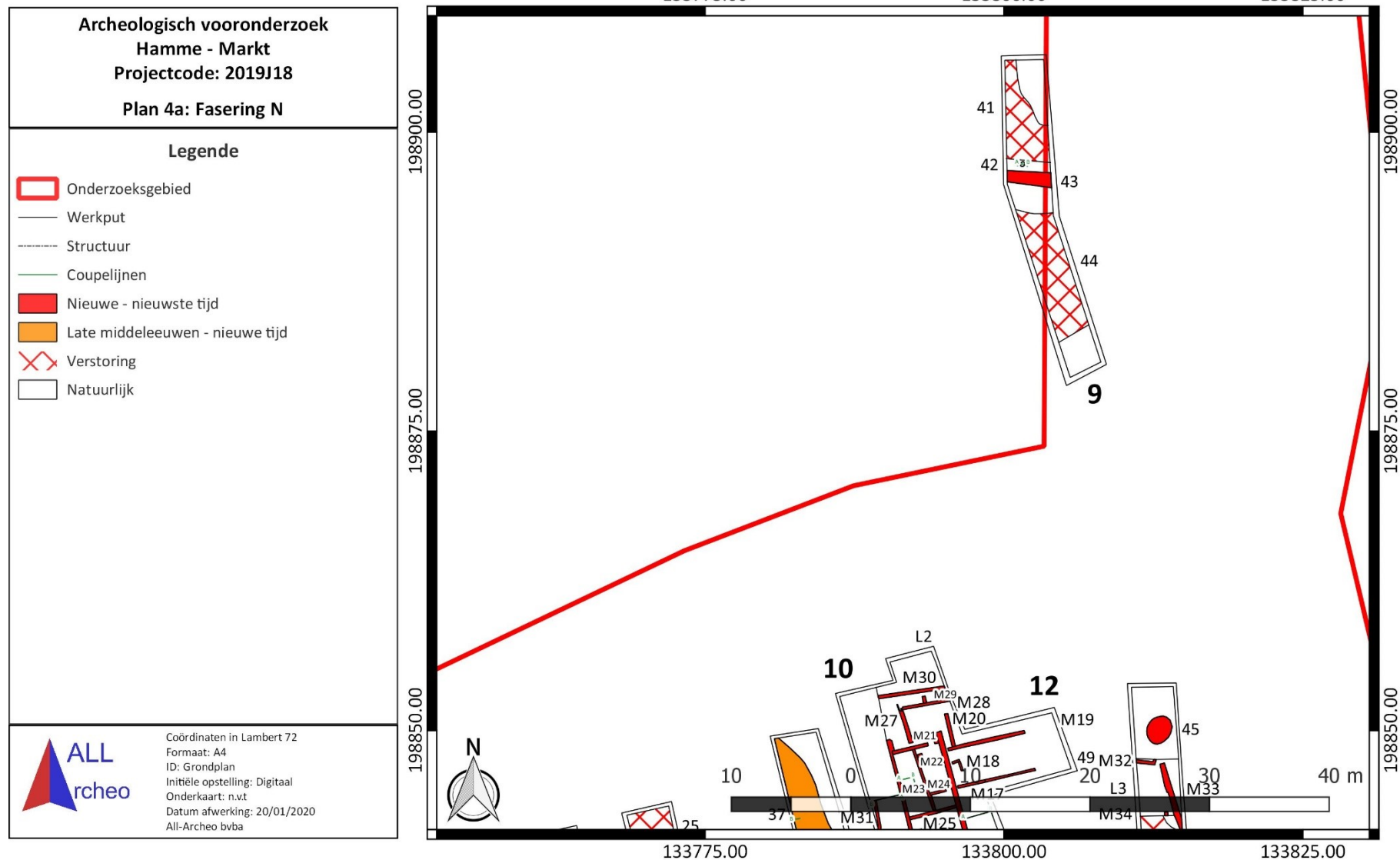
Archeologisch
vooronderzoek
2019J18

ID: Grondplan en doorsnede kelder 2-3
 Formaat: A4
 Datum aanmaak: 07/11/2019
 Datum afwerking: 23/10/2019

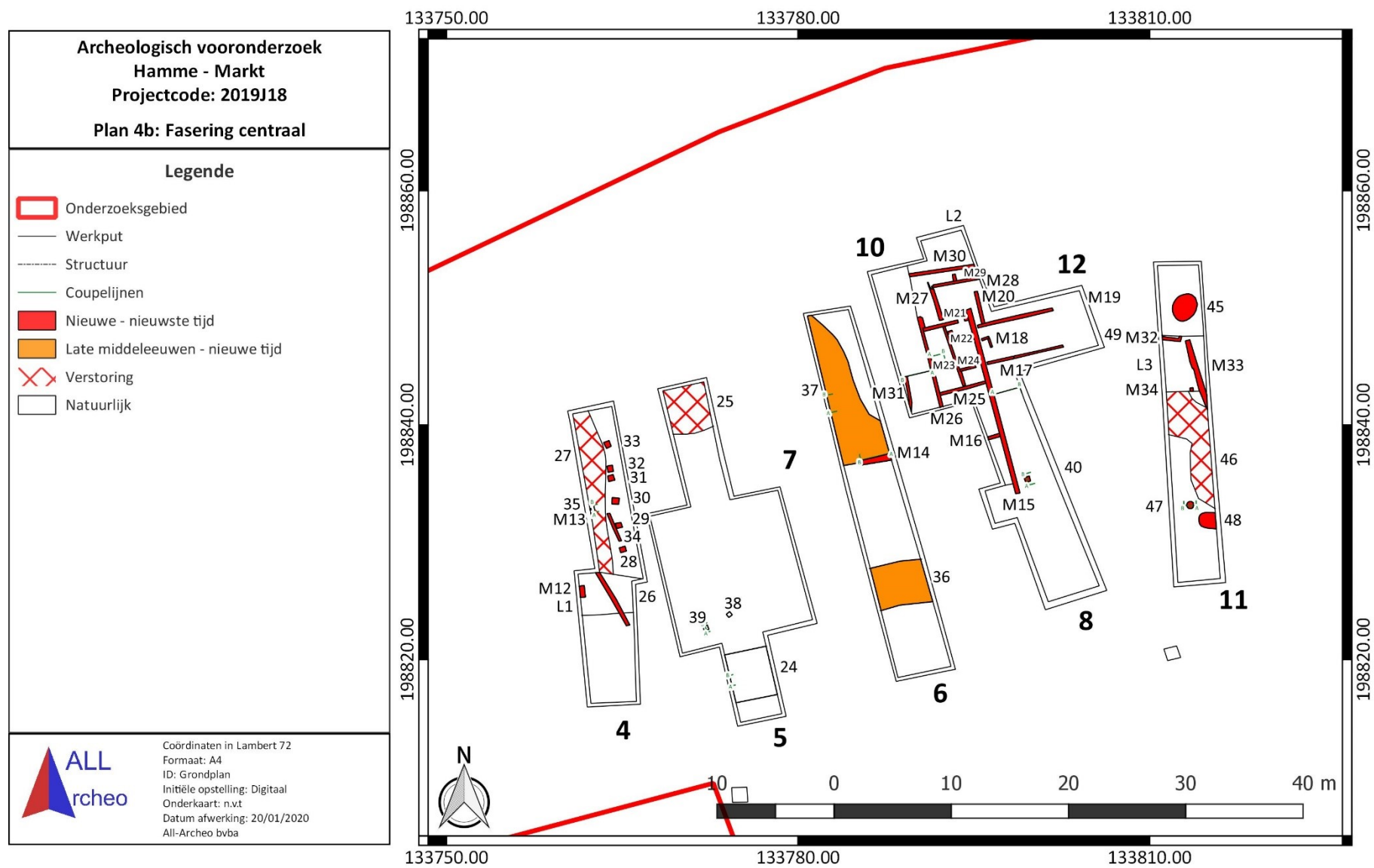

Schaal analoge veldtekeningen: 1:50

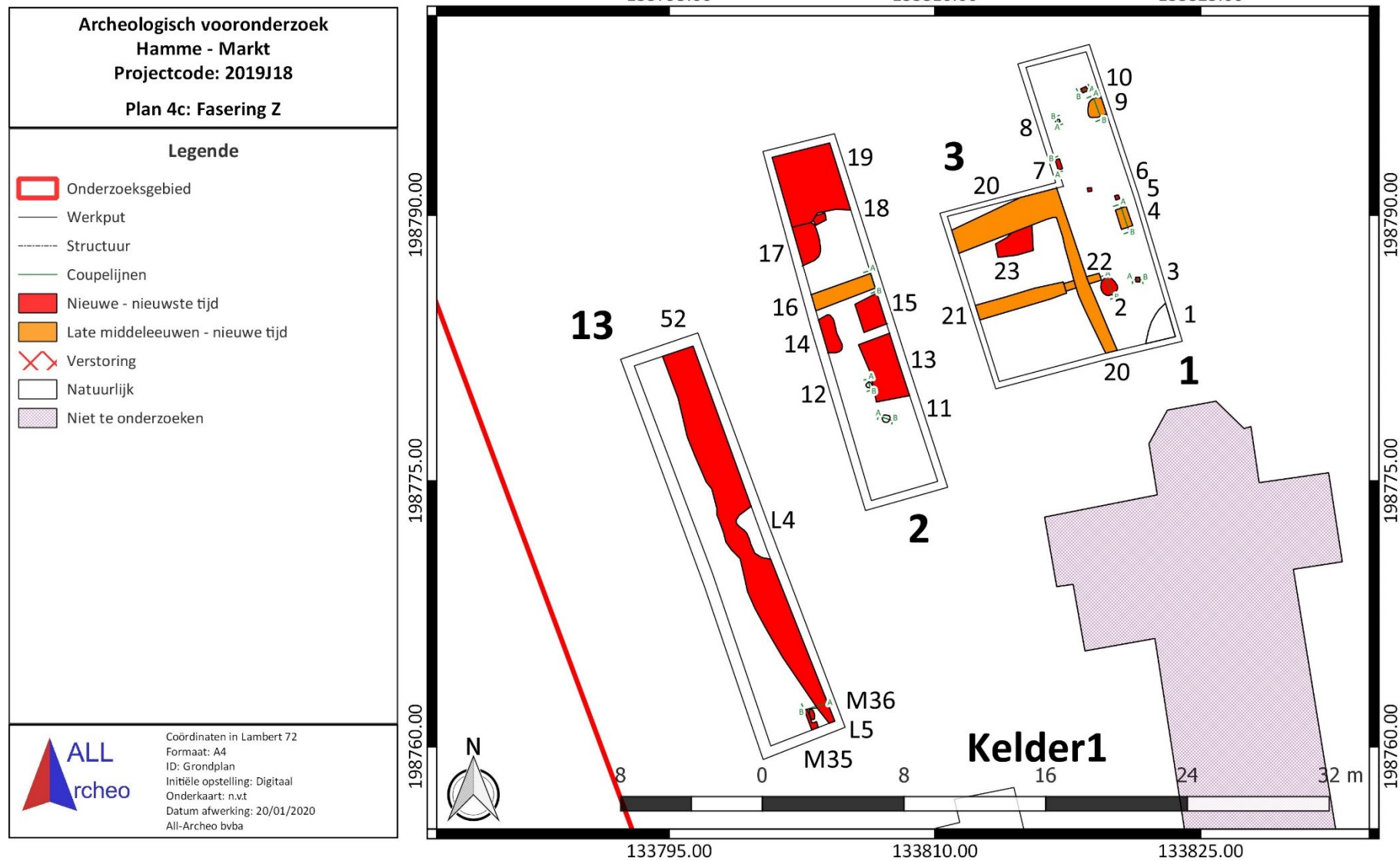
Figuur 39: Grondplan en doorsnedes kelder 2 en 3

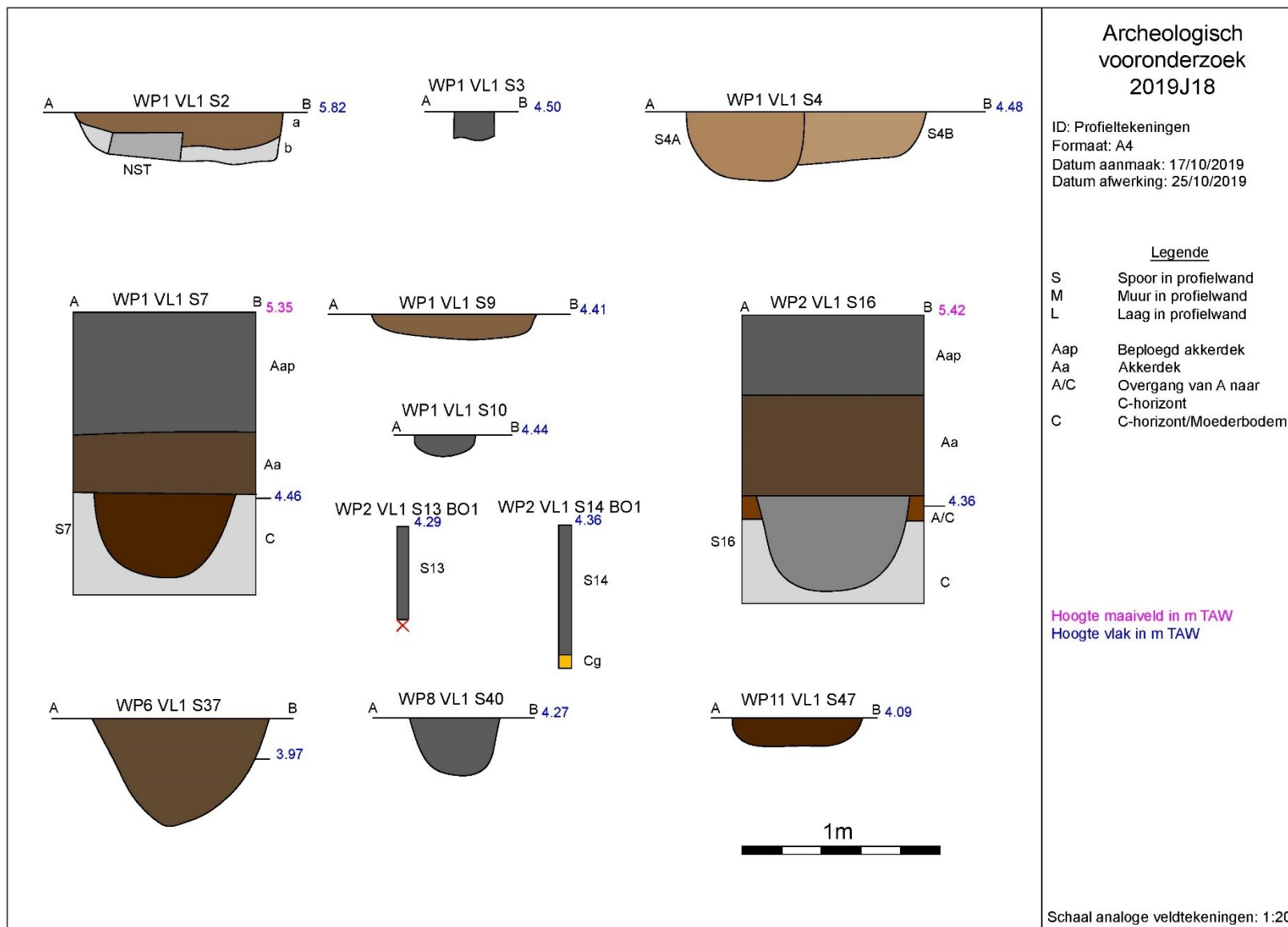
Figuur 41: Fasering van de sporen noorden

Figuur 42: Fasering van de sporen centraal

Figuur 43: Fasering van de sporen zuiden

Figuur 44: Coupetekeningen

2.4.6.2 Paalsporen

Naast de registratie van de historische kelders werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De hieronder besproken sporen hebben daarop betrekking. Er werden binnen het onderzoeksgebied 13 paalsporen aangetroffen (S3, S5, S6, S10, S18, S28, S29, S30, S31, S32, S33, S40 en S47). Ze kleuren allemaal donkergrijs tot -bruin en vertonen een scherpe aflijning. De vorm van deze sporen is overwegend vierkant en ze zijn ca. 40 cm breed. In de coupes zijn de paalsporen niet dieper dan 20 à 30 cm diep bewaard onder het aangelegde vlak. Op basis van de niet uitgelogde vulling en de scherpe aflijning kunnen deze sporen in de nieuwe tot de nieuwste tijd geplaatst worden. Ook de vondsten (V11 en V12) die aangetroffen werden in paalspoor S40 en S33 (zie hoger; 2.4.2) bevestigen deze vrij recente datering (Figuur 46).

S28 tot S33 in werkput 4 liggen op een lijn. Ze vormen samen waarschijnlijk een structuur. De andere waargenomen paalsporen kwamen losstaand voor (Figuur 45).

Figuur 45: S28-S33 in WP4 in het vlak

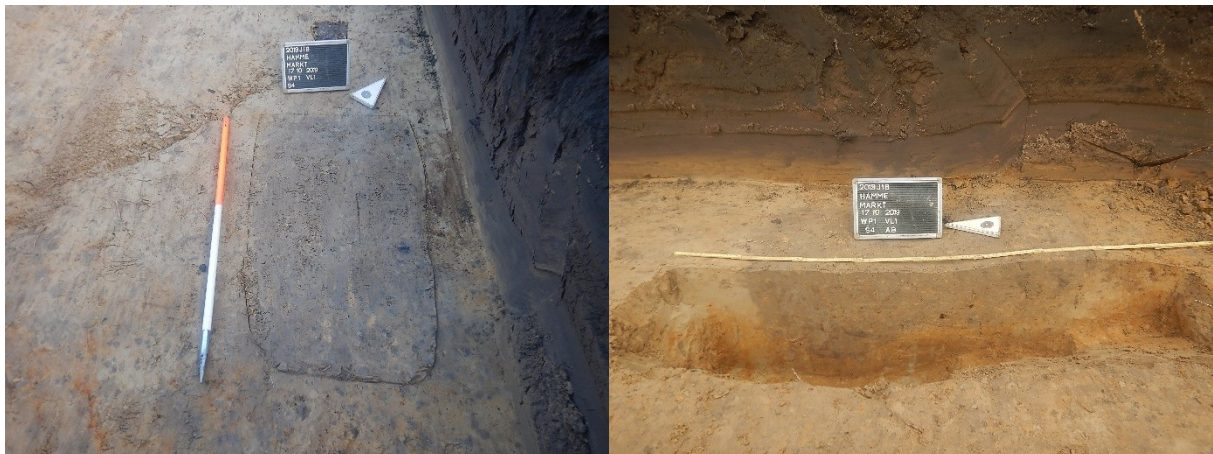
Figuur 46: S47 in WP11 in het vlak (links); S47 in WP11 in coupe (rechts)

2.4.6.3 Kuilen

Vervolgens werden ook een aantal kuilen herkend. Enkele hiervan (S4 en S9) hebben een lichtbruine vulling. Beide sporen verschillen van vorm in het vlak. Zo is S4 eerder rechthoekig, terwijl S9 onregelmatig is. Ze zijn allebei ongeveer 1 m breed en in de coupe nog 12 en 34 cm diep bewaard. In S4 werd een fragment steenkool aangetroffen. De twee kuilen worden op basis van hun vulling in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd geplaatst. Ook S36 en S37 kennen een gelijkaardige datering. Het zijn restanten van beddenbouw (Figuur 47 en Figuur 48).

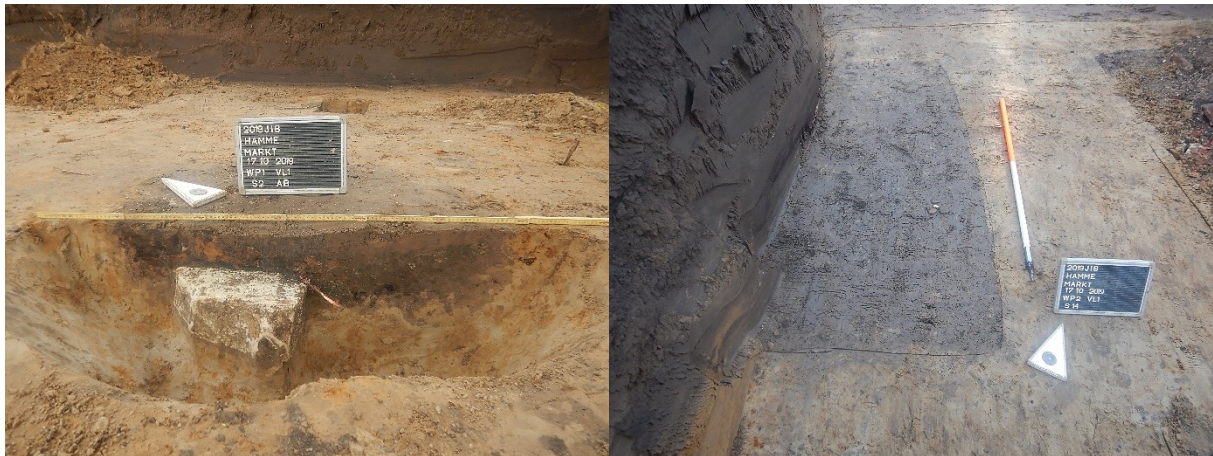
Figuur 47: S36 in WP6 in het vlak

Figuur 48: S4 in WP1 in het vlak (links); S4 in WP1 in coupe (rechts)

Verder werden er verspreid binnen het onderzoeksgebied ook acht kuilen met een donkerdere vulling aangetroffen (S2, S7, S14, S17, S23, S34, S45 en S48). Ze zijn meestal rond tot onregelmatig van vorm. Het kleinste spoor heeft een doorsnede van ca. 1 m, het grootste spoor meet ca. 3,5 m in de lengte. Er werd een boring in S14 gezet. Deze bleek nog ca. 64 cm onder het vlak bewaard te zijn. Ook in de coupes bleken de kuilen ca. 30 tot 40 cm diep bewaard onder het aangelegde vlak. Op basis van de vulling en aflijning van de sporen worden deze in de nieuwe tot nieuwste tijd gedateerd. Ook de vondsten uit S2, S7 en S14 (respectievelijk V03, V05 en V14, zie hoger; 2.4.2) wijzen op een

dergelijke datering. Het gaat immers om fragmenten rood aardewerk, een fles in industrieel steengoed en fragmenten in majolica en faïence (Figuur 49).

Figuur 49: S2 in WP1 in coupe (links); S14 in WP2 in het vlak (rechts)

Ten slotte werden nog twee sporen geregistreerd die als puinkuil benoemd kunnen worden. Het zijn S13 en S15. Ze hebben een losse vulling en bevatten baksteenbrokken en puin. Een boring in S13 stuitte op ca. 40 cm onder het vlak. Deze kuilen zijn eveneens in de nieuwste tijd te dateren (Figuur 50).

Figuur 50: S15 in WP2 in het vlak

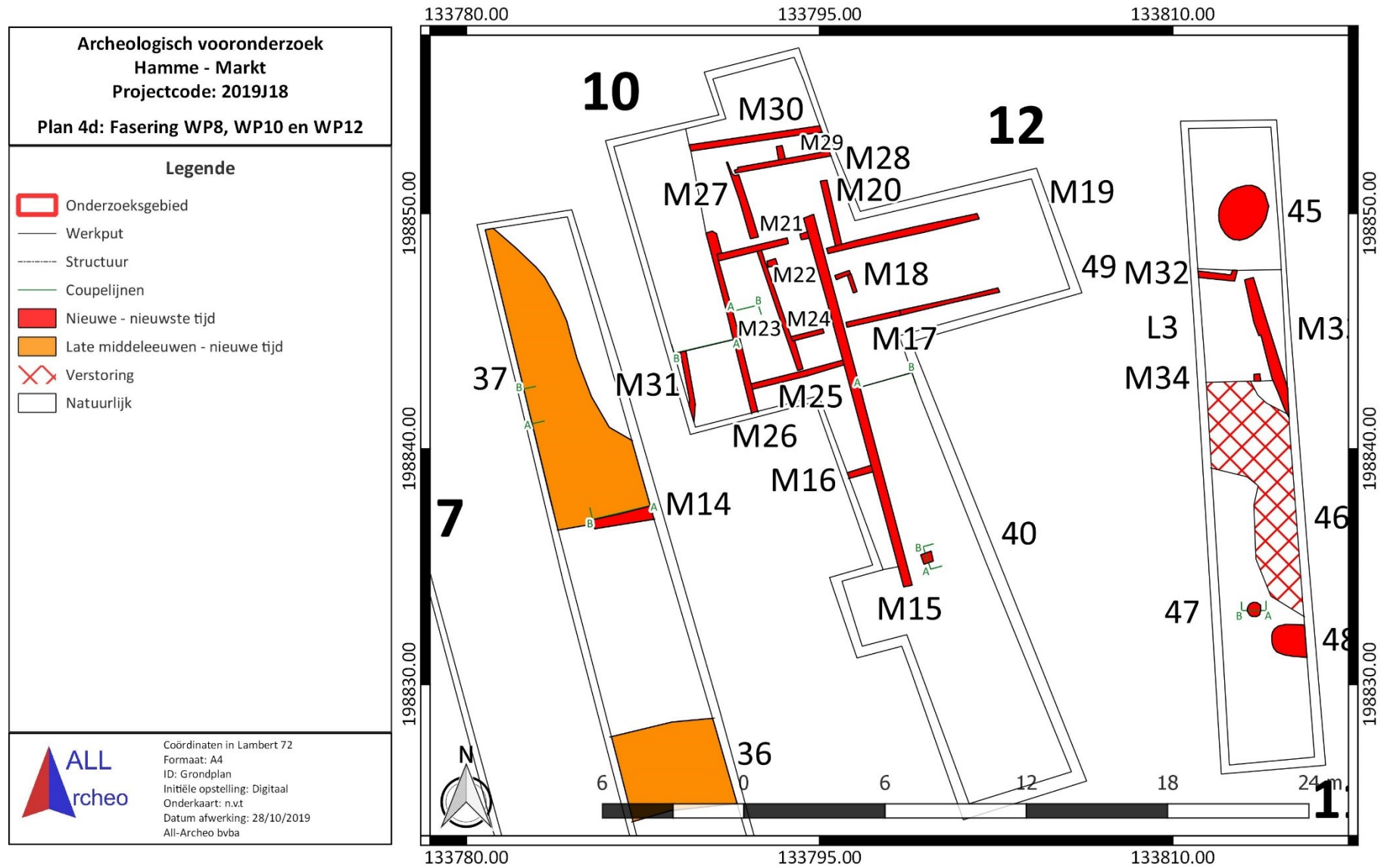
2.4.6.4 Greppels

Binnen het onderzoeksgebied werden vijf greppels geregistreerd. Vier daarvan kwamen samen voor in het zuiden van het terrein (S16, S20, S21 en S22). Ze vormen een structuur waarbij de greppels haaks op elkaar staan. De sporen kleuren donkergrijs met bruine vlekken en zijn gemiddeld 1 m breed. Op basis van de aangetroffen vondsten, een fragment grijs aardewerk en faïence (V08 en V10, zie hoger; 2.4.2), worden deze greppels in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd geplaatst (Figuur 51).

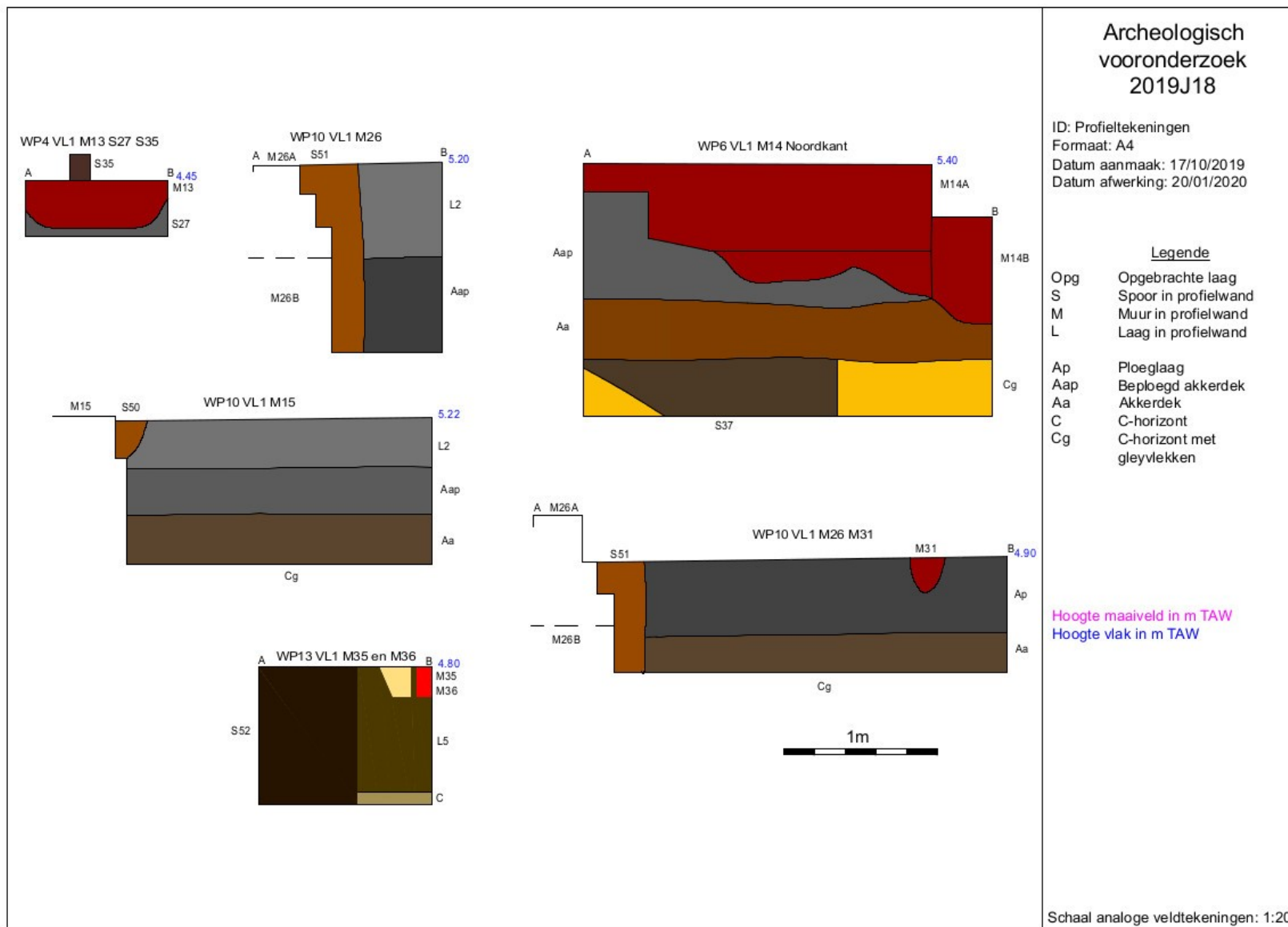

Figuur 51: S20, S21 en S22 in WP3 in het vlak

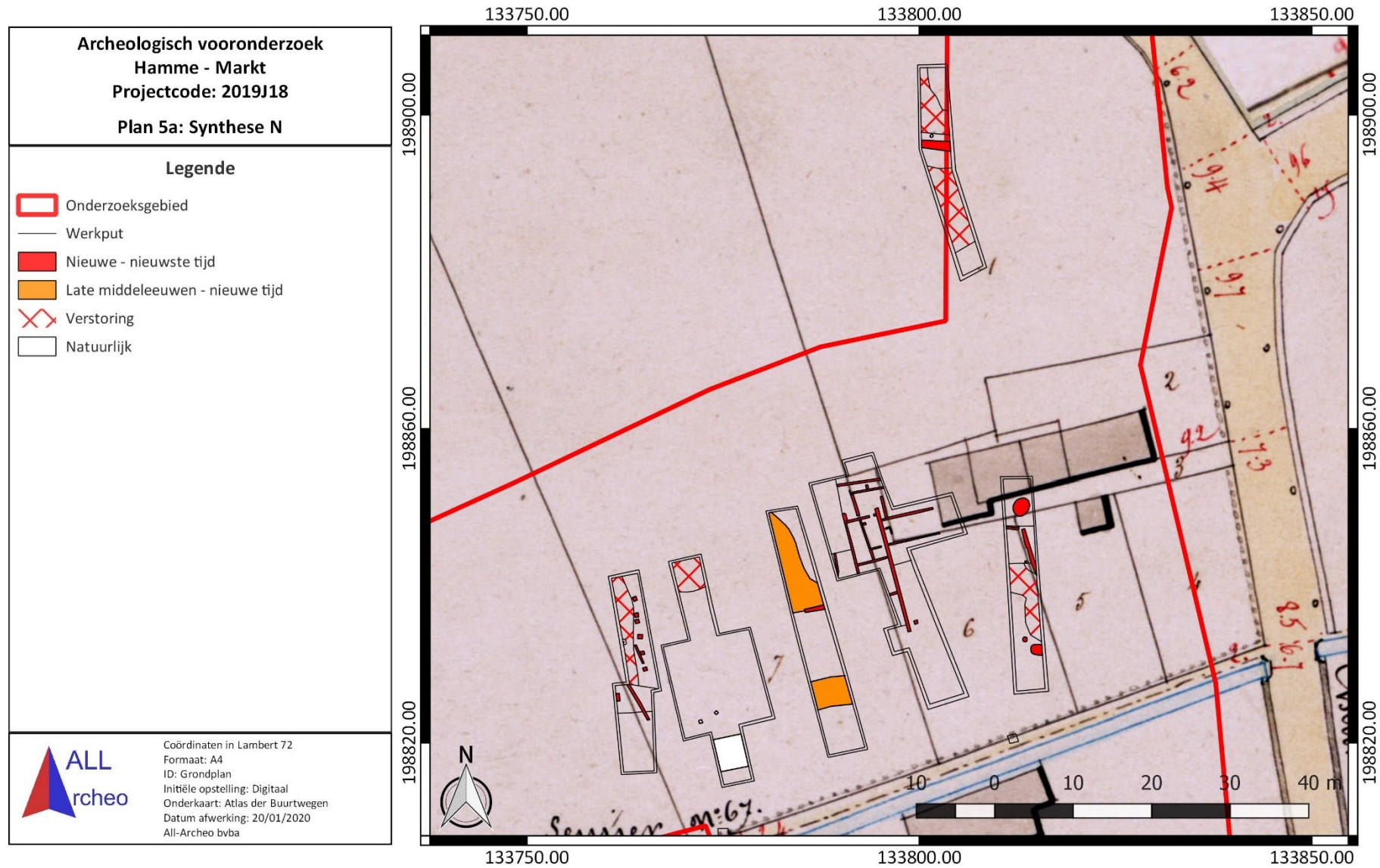
Ook in werkput 9 werd een greppel aangetroffen, het gaat om S43. De greppel kleurt eveneens donkergrijs en is ca. 1 m breed. Er werden geen vondsten in dit spoor gevonden, maar op basis van de niet uitgeloopte vulling en de aflijning dateren we dit spoor in de nieuwe tot de nieuwste tijd.

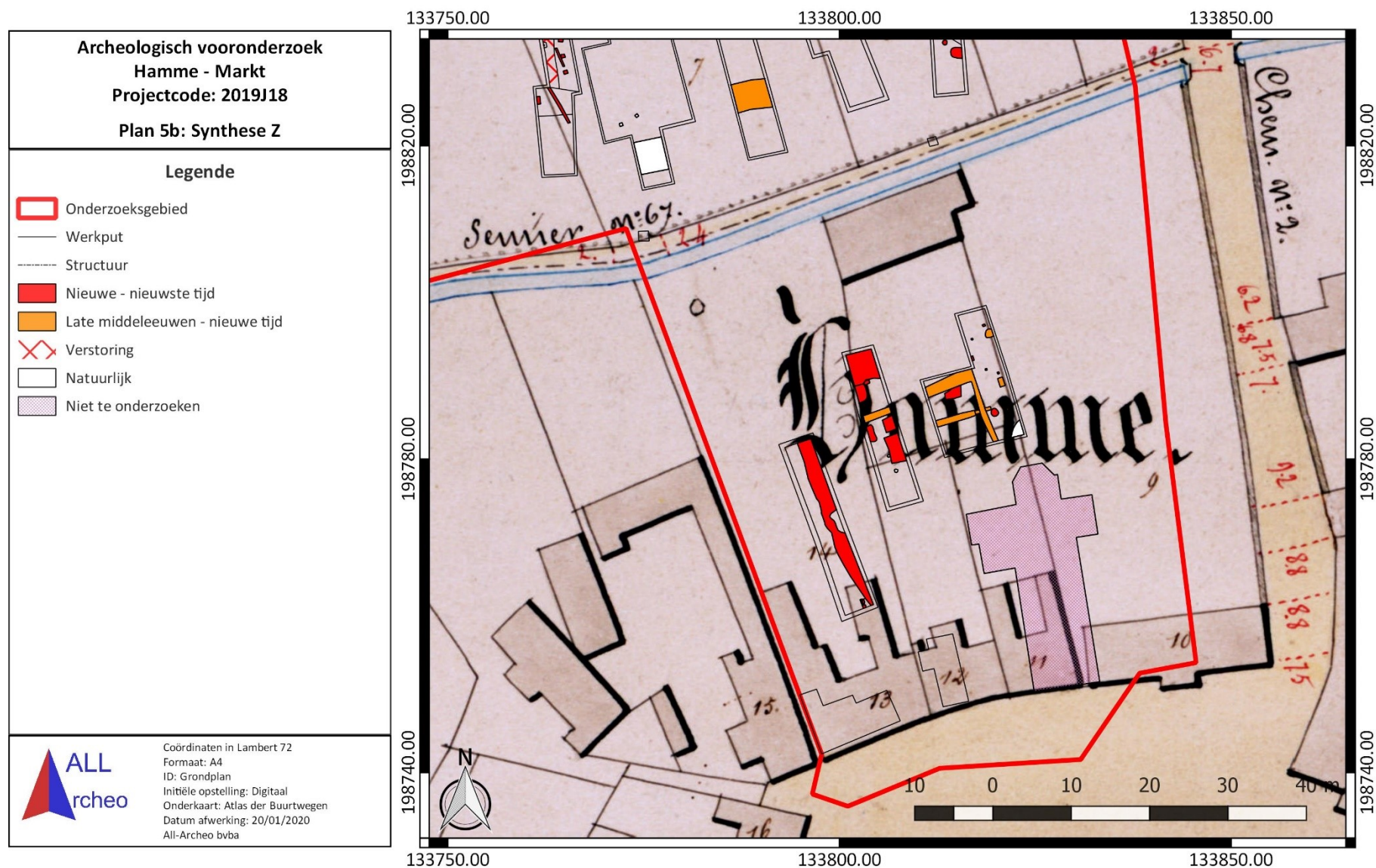
Figuur 52: Fasering van de sporen WP8, WP10 en WP12

Figuur 53: Coupetekeningen

Figuur 54: Synthese noorden met aanduiding historische bebouwing, weergegeven op de atlas der buurtwegen (www.geopunt.be)

Figuur 55: Synthese zuiden met aanduiding historische bebouwing, weergegeven op de atlas der buurtwegen (www.geopunt.be)

2.4.6.5 Muren

Op het terrein, voornamelijk in de noordelijke helft en met name in werkputten 4, 7, 8, 10, 11 en 12, werden een aantal muren aangetroffen. In werkput 4 werd ca. 120 cm onder het maaiveld een vloer bestaande uit tegels (M12) aangetroffen. We kunnen ervan uit gaan dat dit een loopniveau uit de nieuwe of de nieuwste tijd was. De vloer ligt boven op een opgebrachte laag met grind (L1), die zich dan weer boven een verstoring uit de nieuwe tot de nieuwste tijd bevindt (S27). Nadien is de bodem verder opgehoogd. Er bevonden zich twee opgebrachte pakketten bovenop M12 (PR5, zie hoger; 2.4.5). Doorheen dit vloerniveau werd een buis (S26) aangelegd. De buis komt waarschijnlijk overeen met de noordelijke aftakking van de Rijbeek, die reeds op historische kaarten te zien is vanaf 1772. De buis is in beton en de (her)aanleg ervan dateert dus uit de nieuwste tijd (Figuur 54 en Figuur 56).

Figuur 56: S26, L1 en M12 in WP4 in het vlak

Figuur 57: Bovengronds mangat van de overwelfde Rijbeek

Ook de overwelfde Rijbeek zelf is nog aanwezig op het terrein. Deze is nog in gebruik en het was niet mogelijk om deze verder te onderzoeken omwille van stabiliteitsrisico's. De locatie van de beek zelf is wel vastgesteld aan de hand van twee bovengrondse mangaten (Figuur 57).

Nog in werkput 4 bevond zich een muur, opgebouwd uit brokken baksteen (M13), met als extra ondersteuning een houten paaltje (S35). Stratigrafisch bevinden de muur en het spoor zich bovenop de versterking (S27) uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Bijgevolg zijn ze jonger. Mogelijk staan ze ook in verband met de aftakking van de Rijbeek (Figuur 58).

Figuur 58: M13 en S35 in WP4

Verder kwamen binnen het onderzoeksgebied nog enkele losstaande muren voor. Het gaat in de eerste plaats om M14 in werkput 6. Deze muur is opgebouwd uit brokken baksteen en een harde cementmortel bovenaan. Onderaan de muur blijkt ook kalkmortel gebruikt. De muur is ca. nog 80 cm hoog bewaard. Het lijkt om een fundering te gaan, die op basis van de mortel in de nieuwe tot de nieuwste tijd te dateren is (Figuur 59).

Figuur 59: M14 in WP6, met zicht naar het noorden (zuidelijke zijde van M14)

Verder betreft het M32, M33 en M34 in werkput 11. M32 en M33 zijn beide opgebouwd uit strekse rijen baksteen en kalkmortel. M34 bestaat uit afwisselend kopse en strekse rijen met een cementmortel. De bakstenen van de eerste twee muren hebben afmetingen van ca. 18 x 10 x 5 cm. Het formaat van de bakstenen in M34 zijn iets groter. M32 en M33 kunnen beschouwd worden als restanten van muren, M34 is eerder een sokkel of steunpilaar. M33 is nog ca. 30 cm diep bewaard, daaronder bevindt zich een puinfundering. Deze drie muren zijn in de nieuwe tot de nieuwste tijd te dateren op basis van hun kenmerken zoals de baksteenformaten en de gebruikte mortel (Figuur 60). Deze losstaande muren kunnen niet gerelateerd worden aan de bebouwing op historische kaarten (Figuur 54 en Figuur 55).

Ook in werkput 13 werden twee restanten van muren aangetroffen, ze bevinden zich bovenop L5, een opgebrachte laag. M35 bestaat uit bakstenen (16 x 6 x 5 cm) die kop geplaatst zijn. De muur is gemetst met kalkmortel en is nog ca. 20 cm diep bewaard. M36 is een vlek zachte kalkmortel met kalkstippen. Beide muren zijn in de nieuwe tot de nieuwste tijd te plaatsen. Mogelijk staan ze in verband met de bouwfase uit 1841 die te zien is op historische kaarten (Figuur 55 en Figuur 61).

Figuur 60: M33 in WP11

Figuur 61: M35 in WP13

De muren in werkputten 8, 10 en 12 lijken structuren te vormen. M15 en M26 blijken de hoofdmuren te zijn. Beide muren zijn opgebouwd met afwisselend strekse en kopse rijen baksteen (respectievelijk baksteenformaat: 18 x 9 x 4 cm en 18 x 8 x 6 cm) met een vrij harde kalkmortel. Het onderste deel van M15 was echter gemetseld met trasmortel. Deze muur kon over een lengte van 16 m gevolgd worden. Het zuidelijke uiteinde blijkt afgebroken. Zowel M15 als M26 hebben een puinfundering. Er zijn telkens twee verjongingen bewaard. Hun bewaarde opstand meet respectievelijk ca. 60 en 80 cm. Bij een doorsnede dwars op de hoofdmuren werd bij beide een insteek herkend (S50 en S51). In de doorsnedes werd ook gezocht naar een mogelijk bewaard vloerniveau, maar dit bleek nergens aanwezig. Noch M15 of M26 kunnen gerelateerd worden aan de bebouwing op historische kaarten (Figuur 62).

Figuur 62: M15 in WP8

Figuur 63: WP10 met de verschillende muren in het vlak

De andere muren in de aangrenzende werkputten lijken in relatie te staan tot deze twee hoofdmuren. Zo zijn M17 en M19 afgebroken voor de bouw van M15. Verder lopen ze evenwijdig en zijn ze even lang, namelijk ca. 6,5 m. Beide zijn opgebouwd met bakstenen gemetst met kalkmortel. Een deel van M17 werd afgebroken en werd ingetekend als S49, een uitbraakspoor. Mogelijk vormden deze twee muren samen een gebouw (Figuur 64).

Ook M28 en M30 horen mogelijk samen. Ze zijn beide opgebouwd met kalkmortel en trasmortel. M29, een kleine dwarsmuur, heeft hetzelfde baksteenformaat als M30 (20 x 9 x 5 cm) en behoort ook tot deze fase. M31 staat op enige afstand van de andere muren, maar behoort op basis van de gebruikte baksteen en mortel ook tot dezelfde fase.

Figuur 64: M17 en S49 in WP12 in het vlak

De overige muren (M18, M20, M21, M22, M23, M24, M25 en M27) zijn kleinere scheidingsmuren binnen de hoofdmuren. Ze zijn allemaal gemetst met een vrij harde kalkmortel en op verschillende waren sporen van het gebruik van trasmortel te herkennen. De gebruikte baksteenformaten verschillen licht van elkaar en aan de uiteinden zijn de muren vaak afgebroken. Bijgevolg is het moeilijk om een fasering aan de muurresten toe te kennen (Figuur 65).

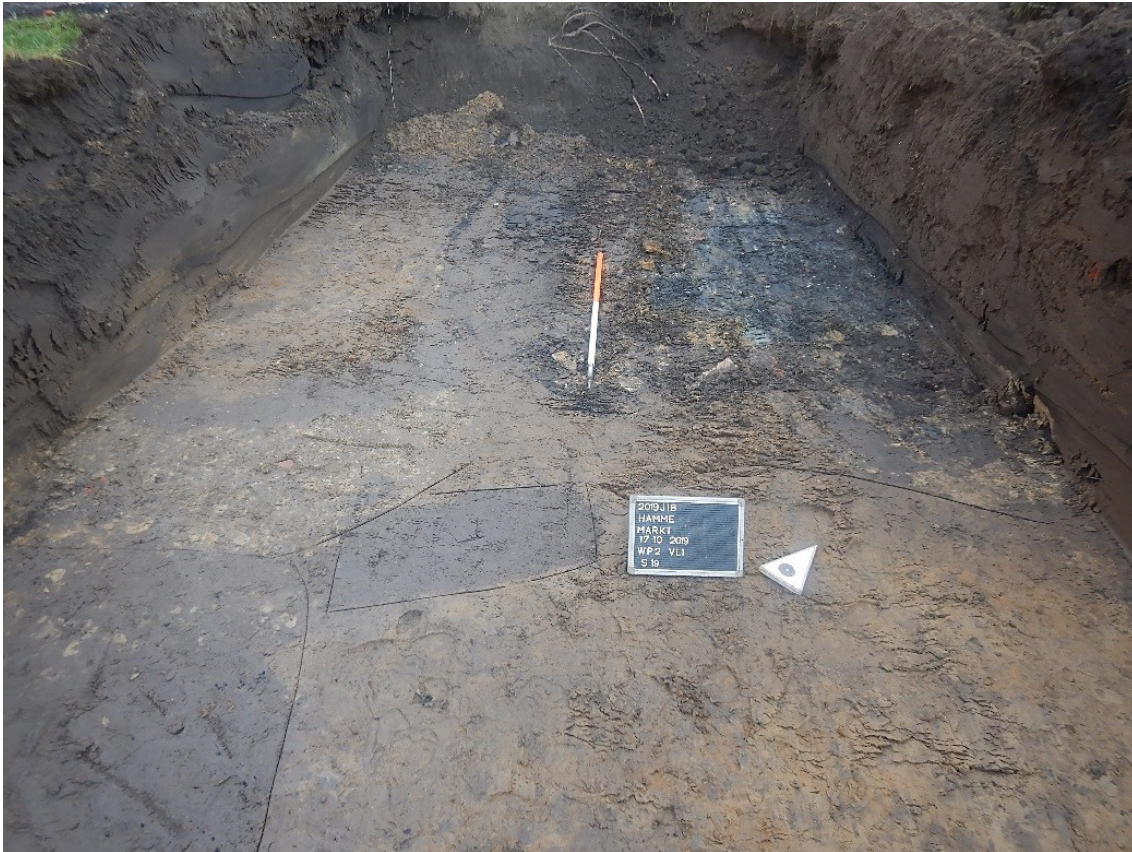
De bakstenen van alle muren in werkputten 8, 10 en 12 zijn industrieel afgewerkt en ook de formaten wijzen op een industriële productie. Op basis van de kenmerken van de muurresten, zoals de gebruikte mortel en de baksteenformaten, kunnen deze in de nieuwe tot de nieuwste tijd gedateerd worden. De muren zijn niet ouder dan de 19de eeuw, maar ze komen niet overeen met de gebouwen aangeduid op de historische kaarten. Waarschijnlijk wisselden opeenvolgende bouwfases elkaar op het terrein op en zijn daarbij oudere muren verdwenen.

Figuur 65: M22-M24 in WP10 in het vlak

2.4.6.6 Verstoringen

Binnen het onderzoeksgebied werden zeven verstoringen aangetroffen. Het gaat om S19, S25, S27, S41, S44, S46 en S52. Deze sporen kenmerken zich door hun vrij grote oppervlakte. Ze zijn ca. 3 tot 10 m lang en hebben een vrij losse vulling. Verschillende van deze verstoringen bevatten baksteenbrokken. De meeste zijn door menselijk handelen in verband met het recente landgebruik in de bodem terecht gekomen. Ze dateren dus uit de nieuwste tijd. Twee verstoringen (S41 en S44) zijn waarschijnlijk veroorzaakt door de aanwezigheid van bomen. Ze liggen namelijk in het noorden van het terrein, waar tot voor kort bos aanwezig was. We kunnen er ook van uit gaan dat deze twee verstoringen recent zijn, want het bos werd pas in de nieuwste tijd aangeplant (Figuur 66).

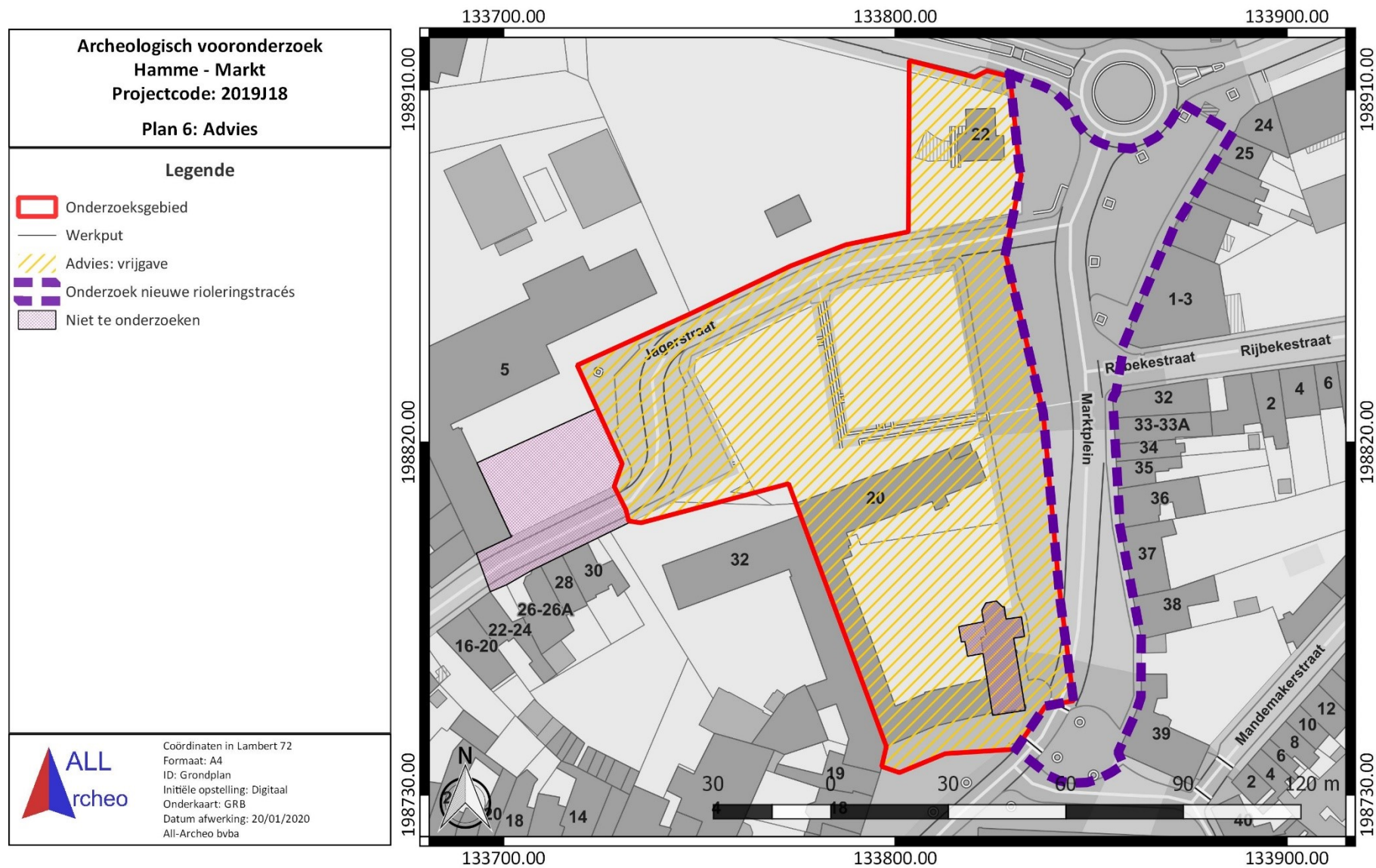
Figuur 66: S19 in WP2 in het vlak

2.4.6.7 *Natuurlijke sporen*

Ten slotte werden er nog acht natuurlijke sporen aangetroffen op het terrein (S1, S8, S11, S12, S24, S38, S39 en S41). Meestal zijn de sporen vrij klein. Enkel S24 beslaat een grotere zone. Van kleur zijn de natuurlijke sporen meestal grijs of bruin met lichtere vlekken en ze zijn ook sterk gebioturbeerd. Het gaat in de meeste gevallen om een uitloging van het bovenliggende akkerdek (Aa horizont) of sporen die ontstaan zijn door dieren of planten. Enkele sporen werden gecoupeerd om na te gaan of ze werkelijk van natuurlijke aard waren. De coupes bevestigden deze interpretatie. De niet gecoupeerde sporen werden op basis van de gelijkaardige en uitgeloogde vulling ook als natuurlijk beschouwd.

Figuur 67: S8 in WP1 in het vlak (links); S8 in WP1 in coupe (rechts)

Figuur 68: Adviesplan met de nodig geachte maatregelen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.7 Assessment van het onderzochte gebied

Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
 - Ja, er zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Het betreft paalsporen, kuilen, greppels, muren, verstoringen en natuurlijke sporen. De sporen kwamen verspreid over het gehele terrein voor.
 - Enkele kuilen en greppels dateren uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. De andere sporen dateren uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Dit werd vastgesteld op basis van de vulling, de aflijning van de betrokken sporen en de aangetroffen vondsten.
 - Ook de muren (zowel in de geregistreerde kelders als tijdens het proefsleuvenonderzoek) dateren uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Dit werd vastgesteld aan de hand van de gebruikte bouwtechnieken, de mortel en de onderlinge relaties.

- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
 - Er werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld binnen het onderzoeksgebied. De sporen en muren dateren vanaf de late middeleeuwen, maar over het algemeen eerder in de nieuwe tot de nieuwste tijd. Ze zijn in verband te brengen met het recente gebruik van het terrein, met name de werkzaamheden op het terrein vanaf het einde van de 19de eeuw.
 - Er werden geen sporen of muren aangetroffen die te beschouwen zijn als restanten van oudere menselijke activiteiten. Deze zijn mogelijk afgebroken of verdwenen ten gevolge van de opeenvolgende bodemingrepen op het terrein.
 - Het terrein werd sterk opgebracht in het verleden. Een deel van het bodemarchief en waarschijnlijk ook oudere muren en sporen zijn verstoord door jongere bodemingrepen.

- Zijn archeologische resten te relateren aan structuren die te zien zijn op historische kaarten?
 - De meeste muurresten die werden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn niet te relateren aan structuren die te zien zijn op historische kaarten. Omgekeerd zijn de meeste historische gebouwen op de kaarten niet teruggevonden tijdens het veldwerk. Dit is mogelijk te wijten aan de opeenvolgende bouwwerkzaamheden op het terrein. Vermoedelijk werden de jongere muurresten grondig gesloopt.
 - De geregistreerde kelders zijn wel te relateren aan het historisch kaartmateriaal. Kelder 1 komt waarschijnlijk overeen met de gebouwen die zichtbaar zijn op de kaart uit het kaartboek van Jan Baptiste van Huffel uit 1772-1776. Mogelijk dateert deze kelder uit de 18de eeuw, maar een jongere datering is niet uit te sluiten. De bouwfase waarbinnen de tweede en derde kelder vallen, is wellicht gelijktijdig aan de bouw van de huidige bebouwing.
 - Ook de overwelfde Rijbeek en de noordelijke aftakking ervan werden vastgesteld tijdens het terreinwerk. De aftakking naar het noorden toe werd waargenomen in een proefsleuf. Deze is niet meer in zijn originele toestand, maar bestaat nu uit een betonnen buis. De (her)aanleg ervan dateert dus ook uit de nieuwste tijd.

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
 - o De aangetroffen sporen waren duidelijk in het vlak te onderscheiden. Ook de muurresten waren vrij goed bewaard. De sporen en muren zijn jong. Hun bewaringstoestand is goed te noemen.

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
 - o Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek verschillende vondsten gerecupereerd. Deze kennen een goede bewaringstoestand. Indien ze bewaard worden in een droge en stabiele omgeving is geen bijkomende conservatie nodig.

- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
 - o De potentiële kenniswinst van een opgraving is zeer laag. De aanwezige sporen en muurresten zijn te zien in het kader van het recente gebruik van het terrein. De resten dateren over het algemeen uit de nieuwe en de nieuwste tijd.
 - o Binnen het onderzoeksgebied is er geen aanleiding gevonden om te spreken van een waardevolle archeologische vindplaats. De aanwezige sporen werden voldoende onderzocht tijdens het proefsleuvenonderzoek. Ook de muurresten werden voldoende gedocumenteerd.
 - o Bijkomend archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in en is dus niet aangewezen.

- Zijn er sporen aanwezig die inzicht kunnen verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Hamme en zijn periferie?
 - o De aanwezige sporen en muurresten dateren hoofdzakelijk in de nieuwe tot de nieuwste tijd. Ze kunnen geen bijkomende inzichten verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Hamme en zijn periferie.

- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
 - o Gezien de geplande bodemingrepen is behoud in situ niet mogelijk. Er zijn echter geen maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen, aangezien er geen waardevolle archeologische vindplaats binnen het onderzoeksgebied werd vastgesteld.

- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden.
 - o Het onderzochte gebied leverde sporen op, maar er is geen aanleiding om te spreken van een waardevolle archeologische vindplaats. De aangetroffen sporen omvatten paalsporen, kuilen, greppels, muren, verstoringen en natuurlijke sporen. De sporen worden allemaal gedateerd in de nieuwe tot de nieuwste tijd, met enkele uitzonderingen die mogelijk vanaf de late middeleeuwen kunnen dateren.
 - o De aanwezige sporen en muurresten werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of een vervolgonderzoek niet nodig geacht wordt.
 - o Bijkomend archeologisch onderzoek houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in om de kosten van dergelijk onderzoek te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende maatregelen voorgesteld.

2.4.8 Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek

Het proefsleuvenonderzoek heeft de informatie uit het bureauonderzoek kunnen aanvullen en bijstellen. Het is nu duidelijk dat in de te onderzoeken zone voornamelijk archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwe en de nieuwste tijd. Het gaat om paalsporen, kuilen, greppels, muurresten, verstoringen en natuurlijke sporen. De meeste sporen en muren zijn dus in verband te brengen met het recente gebruik van het terrein. Het onderzoeksgebied kende in het verleden verschillende opeenvolgende bouwfases. Mogelijk verklaart dit ook waarom er geen andere, oudere sporen werden aangetroffen.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek doen besluiten dat op het terrein geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of vervolgonderzoek niet nodig geacht worden. Bijkomend archeologisch onderzoek houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in om de kosten ervan te rechtvaardigen (Figuur 68).

De zone van de rioleringstracés dient wel nog onderzocht te worden. De resultaten van dit onderzoek worden in een afzonderlijke nota opgenomen.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toonde aan dat de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied niet uit te sluiten was. In de omgeving bevinden zich gekende archeologische waarden vanaf de steentijd tot nieuwe tijd. Bovendien kent het terrein een gunstige landschappelijke ligging, in de Durmevallei net ten noorden van de kerk in het historische centrum van Hamme. Daarom werd verder archeologisch vooronderzoek nodig geacht, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat in de te onderzoeken zone voornamelijk archeologische sporen en muurresten aanwezig zijn uit de nieuwe en de nieuwste tijd. Ze zijn te interpreteren als restanten van het recente gebruik van het terrein. De sporen en muren werden voldoende gedocumenteerd.

Er is geen sprake van een waardevolle archeologische vindplaats binnen het onderzoeksgebied. De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of een vervolgonderzoek niet nodig geacht worden. Bijkomend archeologisch onderzoek houdt onvoldoende potentieel in op kennisvermeerdering om de kosten hiervan te rechtvaardigen. In het kader van de geplande werken worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

De zone van de rioleringstracés dient wel nog onderzocht te worden. De resultaten van dit onderzoek worden in een afzonderlijke nota opgenomen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Reyns, N., 2018: Programma van maatregelen Hamme - Markt, Temse (*Rapporten All-Archeo bvba 777*).

Reyns, N./J. Bruggeman/B. Cléda, 2016: Archeologisch bureauonderzoek Hamme – Markt, Temse (*Rapporten All-Archeo bvba 379*).

Reyns, N./R. Ferket, 2018: Archeologienota Hamme – Markt, Temse (*Rapporten All-Archeo bvba 777*).

4.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2019)
<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2019)
<http://dov.vlaanderen.be>

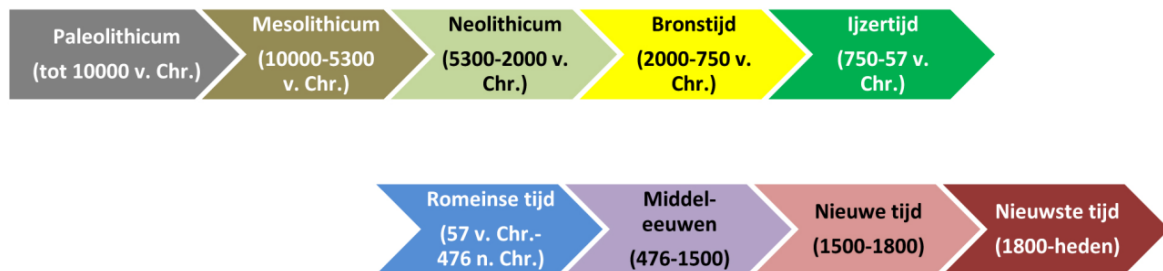
Geoportaal Onroerend Erfgoed (2019)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2019)
<http://www.geopunt.be/>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2019)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst proefputtenonderzoek: projectcode 2019J18

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
P1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	23/10/2019
P2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	23/10/2019
P3	Overzichtskaart	Verstoringskaart	1:1	Digitaal	23/10/2019
P4	Overzichtskaart	Overzicht te onderzoeken zones	1:1	Digitaal	23/10/2019
P5	Bouwplan	Inplantingsplan	1:1	Digitaal	2019
P6	Bouwplan	Bouwplan	1:1	Digitaal	2019
P7	Bouwplan	Bouwplan	1:1	Digitaal	2019
P8	Bouwplan	Funderingsplan	1:1	Digitaal	2019
P9	Overzichtskaart	Situeringkaart	1:1	Digitaal	15/01/2020
P10	Overzichtskaart	Bodemprofielen en hoogtes	1:1	Digitaal	15/01/2020
P11	Overzichtskaart	Bodemprofielen en hoogtes noorden	1:1	Digitaal	15/01/2020
P12	Overzichtskaart	Bodemprofielen en hoogtes zuiden	1:1	Digitaal	15/01/2020
P13	Overzichtskaart	Allesporen- en alle vondstenkaart	1:1	Digitaal	15/01/2020
P14	Overzichtskaart	Allesporen- en alle vondstenkaart noorden	1:1	Digitaal	15/01/2020
P15	Overzichtskaart	Allesporen- en alle vondstenkaart centraal	1:1	Digitaal	15/01/2020
P16	Overzichtskaart	Allesporen- en alle vondstenkaart zuiden	1:1	Digitaal	15/01/2020
P17	Overzichtskaart	Fasering	1:1	Digitaal	20/01/2020
P18	Overzichtskaart	Fasering noorden	1:1	Digitaal	20/01/2020
P19	Overzichtskaart	Fasering centraal	1:1	Digitaal	20/01/2020
P20	Overzichtskaart	Fasering zuiden	1:1	Digitaal	20/01/2020
P21	Overzichtskaart	Fasering WP8, WP10 en WP12	1:1	Digitaal	28/10/2019
P22	Overzichtskaart	Synthese noorden	1:1	Digitaal	20/01/2020
P23	Overzichtskaart	Synthese zuiden	1:1	Digitaal	20/01/2020
P24	Overzichtskaart	Nodig geachte maatregelen	1:1	Digitaal	28/10/2019

5.3 Fotolijst

Fotolijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2019J18

ID	Type	Werk-put	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F1	Terreinfoto	/	/	Bestaande toestand: sloop huidige bebouwing	/	Digitaal	17/10/2019
F2	Terreinfoto	/	/	Bestaande toestand: tuin met oprit, locatie van de noordelijke sleuf	/	Digitaal	17/10/2019
F3	Terreinfoto	/	/	Bestaande toestand: bouwwerken	/	Digitaal	15/01/2020
F4	Terreinfoto	/	/	Bestaande toestand: bouwwerken	/	Digitaal	15/01/2020
F5	Vondstfoto	1, 6 en 11	1	V01 (M34), V02 (M14), V03 (S2) en V04 (M32)	/	Digitaal	23/10/2019
F6	Vondstfoto	1, 2, 3, 8 en 10	1	V06 (S4), V07 (M21), V08 (S16), V09 (Aa), V10 (S20) en V11 (S40)	/	Digitaal	23/10/2019
F7	Vondstfoto	1	1	V05 (S7)	/	Digitaal	23/10/2019
F8	Vondstfoto	1	1	V05 (S7)	/	Digitaal	23/10/2019
F9	Vondstfoto	2, 4 en 6	1	V12 (S33), V13 (M14), V14 (S14) en V15 (M14)	/	Digitaal	23/10/2019
F10	Profielfoto	1	1	Profiel 1	/	Digitaal	17/10/2019
F11	Profielfoto	4	1	Profiel 3	/	Digitaal	18/10/2019
F12	Profielfoto	5	1	Profiel 4	/	Digitaal	18/10/2019
F13	Profielfoto	10	1	Profiel 10	/	Digitaal	21/10/2019
F14	Werkfoto	0	/	Noordelijke muur (PRN) kelder 1	/	Digitaal	07/10/2019
F15	Werkfoto	0	/	Westelijke muur (PRW) kelder 1	/	Digitaal	07/10/2019
F16	Werkfoto	0	/	Vloer kelder 1	/	Digitaal	07/10/2019
F17	Werkfoto	0	/	Oostelijke muur kelder 2	/	Digitaal	07/10/2019
F18	Werkfoto	0	/	Oostelijke muur kelder 3	/	Digitaal	07/10/2019
F19	Werkfoto	0	/	Zuidelijke muur kelder 3	/	Digitaal	07/10/2019
F20	Werkfoto	0	/	Westelijke muur kelder 2	/	Digitaal	07/10/2019
F21	Spoorfoto	4	1	S28-S33	/	Digitaal	18/10/2019
F22	Spoorfoto	11	1	S47	/	Digitaal	21/10/2019
F23	Coupefoto	11	1	S47	AB	Digitaal	21/10/2019
F24	Spoorfoto	6	1	S36	/	Digitaal	18/10/2019
F25	Spoorfoto	1	1	S4	/	Digitaal	17/10/2019
F26	Coupefoto	1	1	S4	AB	Digitaal	17/10/2019
F27	Coupefoto	1	1	S2	AB	Digitaal	17/10/2019
F28	Spoorfoto	2	1	S14	/	Digitaal	17/10/2019
F29	Spoorfoto	2	1	S15	/	Digitaal	17/10/2019
F30	Spoorfoto	3	1	S20-S22	/	Digitaal	17/10/2019
F31	Spoorfoto	4	1	S26, L1 en M12	/	Digitaal	18/10/2019
F32	Werkfoto	/	/	Bovengronds mangat van de overwelfde Rijbeek	/	Digitaal	17/10/2019
F33	Spoorfoto	4	1	M13 en S35	/	Digitaal	18/10/2019
F34	Spoorfoto	6	1	M14	/	Digitaal	18/10/2019
F35	Spoorfoto	11	1	M33	/	Digitaal	21/10/2019
F36	Spoorfoto	13	1	M35	/	Digitaal	15/01/2020
F37	Spoorfoto	8	1	M15	/	Digitaal	18/10/2019
F38	Spoorfoto	10	1	Overzichtsfoto muren	/	Digitaal	21/10/2019
F39	Spoorfoto	12	1	M17 en S49	/	Digitaal	21/10/2019
F40	Spoorfoto	10	1	M22-M24	/	Digitaal	21/10/2019
F41	Spoorfoto	2	1	S19	/	Digitaal	17/10/2019
F42	Spoorfoto	1	1	S8	/	Digitaal	17/10/2019

ID	Type	Werkput	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F43	Spoorfoto	1	1	S8	/	Digitaal	17/10/2019

5.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2019J18

ID	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal	Vervaardiging	Datum
T1	Vondsttekeningen	V02 (M14), V03 (S2), V04 (M32), V05 (S7), V11 (S40), V12 (S33) en V15 (M14)	1:1	Digitaal	23/10/2019
T2	Profieltekeningen	WP1 PR1, WP2 PR2, WP4 PR3, WP5 PR4, WP4 PR5, WP6 PR6, WP8 PR7, WP9 PR8, WP11 PR9, WP10 PR10 en WP13 PR11	1:1	Digitaal	20/01/2020
T3	Profieltekeningen	Grondplan en doorsnede kelder 1	1:1	Digitaal	23/10/2019
T4	Profieltekeningen	Grondplan en doorsnedes kelder 2 en 3	1:1	Digitaal	23/10/2019
T5	Coupetekeningen	WP1 S2, WP1 S3, WP1 S4, WP1 S7, WP1 S9, WP1 S10, WP2 S13 BO1, WP2 S14 BO1, WP2 S156, WP6 S37, WP8 S40 en WP11 S47	1:1	Digitaal	25/10/2019
T6	Coupetekeningen	WP4 M13, WP10 M26, WP6 M14, WP10 M15, WP10 M26 en M31 en WP13 M35 en M36	1:1	Digitaal	20/01/2020

5.5 Dagrappporten

Dagrappporten proefsleuvenonderzoek: projectcode 2019J18

Datum: 07/10/2019

Werkzaamheden: Registratie kelder

Interpretaties: Binnen het onderzoeksgebied zijn twee historische kelders aanwezig, ze situeren zich in het zuidwesten. Deze zullen gesloopt worden, daarom werd in het programma van maatregelen voorzien dat deze kelders archeologisch geregistreerd worden.

Kelder 1 is een vrij grote kelder met een tongewelf. De muren zijn gecementeerd (recenter dan de bouw van de kelder) waardoor de opbouw van de kelder onbepaald blijft. De kelder lijkt te relateren aan de bebouwing zichtbaar op de oudste beschikbare kaarten (1772). Centraal kent deze kelder een sokkel die het gewelf ondersteunt.

Kelder 2 en 3 zijn aaneengeschakeld met een deur. Beide zijn tegelijkertijd opgetrokken, maar de kelder is recenter dan kelder 1 (1841). Het plafond in deze kelders is een troggewelf. In kelder 3 zijn voorraadschabben gemaakt tegen de oostelijke wand. In kelder 2 werd een vierkant in de kelder ingemetseld. Deze stenen en mortel zijn duidelijk jonger dan de rest van de kelder, ze vormen een fundering om de liftschacht te dragen.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider) en Natasja Reyms (assistent-archeoloog)

Datum: 17/10/2019

Werkzaamheden: Proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: Vandaag werden twee proefsleuven in het zuiden van het terrein aangelegd. Vervolgens werd hier ook een kijkvenster aangelegd. Er werden een 20tal sporen aangetroffen, voornamelijk kuilen en paalsporen. Ze lijken voorlopig op basis van hun vulling en vondsten uit de nieuwe tot nieuwste tijd te dateren. Er werden ook enkele greppels (funderingssysteem?) waargenomen, deze lijken ook uit dezelfde periode afkomstig.

De sleuven moesten ingekort worden en een sleuf kon niet aangelegd worden wegens de aanwezige verharding op het terrein. Daarom werden de getrokken sleuven iets breder aangelegd om voldoende inzicht te verkrijgen.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider), Jelke Van Buggenhout (assistent-archeoloog) en Rani Evaert (archeoloog)

Datum: 18/10/2019

Werkzaamheden: Proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: Er werden vier proefsleuven in het centrale deel van het terrein aangelegd. In de meest westelijke sleuf werd een buis aangetroffen (de noordelijke vertakking van de Rijbeek?). Hier bovenop werd een zwarte laag en een loopniveau met tegels aangetroffen (vrij recent). Vervolgens werd hier nog een kijkvenster aangelegd om verder te zoeken naar de noordelijke aftakking, maar deze werd niet gevonden. We kunnen ervan uit gaan dat de ingekapselde buis deze aftakking is. Verder werden in de eerste drie sleuven twee muren en enkele sporen aangetroffen. De muren deden eerder dienst als funderingen, de tweede muur bevatte beton en was opgetrokken uit brokjes. De sporen zijn te interpreteren als kuilen, beddenbouw en natuurlijke sporen.

In de laatste sleuf werden een tiental muren aangetroffen, zij maken deel uit van de hier aanwezige historische bebouwing. Zij moeten nog verder onderzocht worden aan de hand van een kijkvenster en enkele sonderingen.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider), Rani Reussens (assistent-archeoloog) en Rani Evaert (archeoloog)

Datum: 21/10/2019

Werkzaamheden: Proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: De laatste sleuven en kijkvensters werden aangelegd. Er werden nog een aantal paalsporen, kuilen en verstoringen geregistreerd. Ook kwamen er nog enkele losstaande muren in WP11 aan het licht. In WP10 werden alle muren geregistreerd en werden enkele doorsnedes haaks op de hoofdmuren geplaatst. Dit gebeurde ook om te checken of er geen vloerniveaus meer aanwezig waren. De muren lijken in de 19de eeuw te dateren.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider), Rani Reussens (assistent-archeoloog) en Rani Evaert (archeoloog)

Datum: 15/01/2020

Werkzaamheden: Proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: Er werd een extra sleuf aangelegd in de zuidelijke zone van het terrein, omdat hier niet voldoende oppervlakte onderzocht was om te kunnen antwoorden op de onderzoeksvragen. Het was niet mogelijk om andere delen hier nog verder te onderzoeken, omwille van opslag van bouw materiaal, rommel en gebetonneerde delen. In de sleuf was een verstoring aanwezig, die in de nieuwste tijd gedateerd kan worden. Verder werden nog een opgebrachte laag en twee muren aangetroffen.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Alice-Jan Hellinx (veldwerkleider) en Rani Reussens (assistent-archeoloog)

5.6 Sporen- en lagenlijst

Sporen- en lagenlijst proefsleuvenonderzoek: 2019J18

Gebruikte afkortingen:

S.nr.: spoornummer	Tek.: tekening		
D: donker	L: licht		
GR: grijs	BR: bruin	GE: geel	OR: oranje
HK: houtskool	BKS: baksteen		
LME: late middeleeuwen	NT: nieuwe tijd	NST: nieuwste tijd	

Datum	S.nr.	Werk-put	Vla-k	Tek./ plan	Vorm	Diep-te	Aard	Kleur	Textuur	Inclu-sies	Biotur-batie	Aflijning	Inter-pretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
17/10/2019	1	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	GR (GE)	Vrij vast, zand		Veel	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
17/10/2019	2a	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F27 en T5	Rond	26 cm	Heterogeen, gevlekt	DGR (DBR)	Vrij vast, zand	BKS en ST	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST	V03
17/10/2019	2b	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F27 en T5	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	GR (GR)	Vrij vast, zand						
17/10/2019	3	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Vierkant	14 cm	Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
17/10/2019	4A	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F25, F26 en T5	Rechthoek	34 cm	Heterogeen, gevlekt	LBR (GE)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT	jonger dan S4B, V06
17/10/2019	4B	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F25, F26 en T5	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	LBR (GE)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT	ouder dan S4A
17/10/2019	5	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Vierkant		Homogeen	DGR	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
17/10/2019	6	1	1	P8, P9, P11,	Vierkant		Homogeen	DGR	Vrij vast,		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	

Datum	S.nr.	Werk-put	Vla-k	Tek./ plan	Vorm	Diep-te	Aard	Kleur	Textuur	Inclu-sies	Biotur-batie	Aflijning	Inter-pretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
				P12, P15, P16, P19, P22 en P23					zand						
17/10/2019	7	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Rechthoek	70 cm	Heterogeen, gevlekt	BR (DGR)	Vrij vast, zand	BKS en bot	Geen	Duidelijk	Kuil	NT-NST	V05
17/10/2019	8	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F42 en F43	Rond		Heterogeen, gevlekt	BR (DGR)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
17/10/2019	9	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Onregelmatig	11 cm	Heterogeen, gevlekt	BR (DGR)	Vrij vast, zand	bot	Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT	
17/10/2019	10	1	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Rechthoek	10 cm	Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
17/10/2019	11	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Ovaal		Homogeen	DGR	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
17/10/2019	12	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Rond		Homogeen	GR	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
17/10/2019	13	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Rechthoek	46 cm	Heterogeen, gevlekt	DGR (GR)	Vrij los, zand en puin	BKS en MO	Geen	Duidelijk	Verstoring/p uinkuil	NST	
17/10/2019	14	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23, F28 en T5	Rechthoek	64 cm	Heterogeen, gevlekt	DGR (GE)	Vrij vast, zand	BKS	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST	V14
17/10/2019	15	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en F29	Rechthoek		Heterogeen, gevlekt	DGR (GR)	Vrij los, zand en puin	BKS en MO	Geen	Duidelijk	Verstoring/p uinkuil	NST	
17/10/2019	16	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en T5	Langwerpig	48 cm	Homogeen	GRBR	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	LME-NT	zelfde als S20 en S21, V08
17/10/2019	17	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Afgeronde rechthoek		Homogeen	DGR	Vrij vast, zand	HK	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST	ouder dan S19
17/10/2019	18	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Rechthoek		Homogeen	DGR	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	ouder dan S19

Datum	S.nr.	Werk-put	Vla-k	Tek./ plan	Vorm	Diep-te	Aard	Kleur	Textuur	Inclu-sies	Biotur-batie	Aflijning	Inter-pretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
17/10/2019	19	2	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en F41	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (GR/GE)	Vrij los, zand		Geen	Duidelijk	Verstoring	NST	jonger dan S17 en S18
17/10/2019	20	3	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en F30	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	LME-NT	jonger dan S22, ouder dan S23 zelfde als S16 en S21, V10
17/10/2019	21	3	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en F30	Langwerpig		Homogeen	DGRBR	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	LME-NT	jonger dan S22, zelfde als S16 en S20
17/10/2019	22	3	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, P23 en F30	Langwerpig		Homogeen	DGRBR	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	LME-NT	ouder dan S20 en S21
17/10/2019	23	3	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en P23	Rechthoek		Heterogeen, gevlekt	DGRBR (OR)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST	jonger dan S20
18/10/2019	24	5	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21, P22 en P23	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	HK	Weinig	Duidelijk	Natuurlijk spoor (restant bodem)	/	
18/10/2019	25	5	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P21 en P23	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DBRGR	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Verstoring	NST	
18/10/2019	26	4	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en F31	Langwerpig		Homogeen	DGR	beton		Geen	Duidelijk	Buis aftakking beek	NST	jonger dan L1, ouder dan M12
18/10/2019	27	4	1	P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en T6	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BL)	Vrij vast, zand		Weinig	Duidelijk	Verstoring	NST	
18/10/2019	28	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en F21	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
18/10/2019	29	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en F21	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
18/10/2019	30	4	1	P8, P9, P10,	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast,		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	

Datum	S.nr.	Werk-put	Vla-k	Tek./ plan	Vorm	Diep-te	Aard	Kleur	Textuur	Inclu-sies	Biotur-batie	Aflijning	Inter-pretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
				P12, P13, P14, P16, P18, P21, P23 en F21					zand						
18/10/2019	31	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P23 en F21	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
18/10/2019	32	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P23 en F21	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
18/10/2019	33	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P23 en F21	Vierkant		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	V12
18/10/2019	34	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21 en P23	Langwerpig		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Kuil	NT-NST	
18/10/2019	35	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P23, F33 en T6	Rechthoek		Homogeen	DBR	Hout		Geen	Duidelijk	Houten paaltje M13	NST	
18/10/2019	36	6	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P20, P21, P22, P23 en F24	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DBR (LGR)	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Beddenbouw	LME-NT	
18/10/2019	37	6	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21, P23, T5 en T6	Langwerpig	47 cm	Heterogeen, gevlekt	DBR (LGR)	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Beddenbouw	LME-NT	
18/10/2019	38	7	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21 en P23	Vierkant		Heterogeen, gevlekt	DBR (DGR)	Vrij vast, zand	HK	Geen	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
18/10/2019	39	7	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21 en P23	Vierkant		Heterogeen, gevlekt	DBR (DGR)	Vrij vast, zand	HK	Geen	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
18/10/2019	40	8	1	P8, P9, P10, P12, P13, P16, P20, P21, P23 en T5	Vierkant	26 cm	Homogeen	DGR	Vrij vast, zand	HK en BKS	Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	V11
21/10/2019	41	9	1	P8, P9, P10,	Langwerpig		Heterogeen,	DGR (BR)	Vrij vast,	HK	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NST	

Datum	S.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Vorm	Diepte	Aard	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoorrelatie
				P12, P13, P16, P17, P21 en P23			gevekt		zand				bomen		
21/10/2019	42	9	1	P8, P9, P10, P12, P13, P16, P17, P21 en P23	Rond		Heterogeen, gevlekt	GR (BR)	Vrij vast, zand	HK	Geen	Duidelijk	Natuurlijk spoor	/	
21/10/2019	43	9	1	P8, P9, P10, P12, P13, P16, P17, P21 en P23	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	HK	Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST	
21/10/2019	44	9	1	P8, P9, P10, P12, P13, P16, P17, P21 en P23	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR OR)	Vrij vast, zand	HK, BKS	Weinig	Duidelijk	Verstoring bomen	NST	
21/10/2019	45	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Rond		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	BKS	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST	
21/10/2019	46	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	HK, BKS	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NST	
21/10/2019	47	11	1	P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P22, P23, F22, F23 en T5	Rond	19 cm	Heterogeen, gevlekt	DBR (LGR)	Vrij vast, zand		Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST	
21/10/2019	48	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21 en P23	Ovaal		Heterogeen, gevlekt	DBR (GE)	Vrij vast, zand	HK, BKS	Geen	Duidelijk	Kuil	NT-NST	
21/10/2019	49	12	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21, P23 en F39	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DBR (OR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Uitbraakspoor M17	NT-NST	
21/10/2019	50	10	1	T6	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DBR (GR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Insteek M15	NT-NST	
21/10/2019	51	10	1	T6	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DBR (GR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Insteek M26	NT-NST	
15/01/2020	52	13	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en T6	Langwerpig		Heterogeen, gevlekt	DGRBR (BR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Verstoring	NST	
18/10/2019	L1	4	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en F31	Onregelmatig		Homogeen	DGRZW	Vrij vast, zand	Grind	Geen	Duidelijk	Opgebrachte laag	NT-NST	ouder dan M12 en S26

Datum	S.nr.	Werkput	Vlakk	Tek./ plan	Vorm	Diepte	Aard	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoorrelatie
18/10/2019	L2	8, 10 en 12	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Opgebrachte puinlaag	NT-NST	
21/10/2019	L3	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Opgebrachte puinlaag	NT-NST	
15/01/2020	L4	13	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19 en P22	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (GE)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Opgebrachte laag	NT-NST	
15/01/2020	L5	13	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22 en T6	Onregelmatig		Heterogeen, gevlekt	DGR (BR)	Vrij vast, zand	BKS	Geen	Duidelijk	Opgebrachte laag	NT-NST	

5.7 Murenlijst

Murenlijst proefsleuvenonderzoek: 2019J18

Gebruikte afkortingen:

M.nr.: muurnummer

Tek.: tekening

LME: late middeleeuwen

NT: nieuwe tijd

NST: nieuwste tijd

Datum	M.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Constructie	Materiaal (afm.in cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Mortel	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoorrelatie
7/10/2019	M1	0	Kelder 1	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F14, F15, F16 en T3	Vloer	Onbepaald en mortel			Zeer harde donkergrijze cementmortel	Duidelijk	Cementlaag op vloer	NT	
7/10/2019	M2	0	Kelder 1	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F14, F15 en T3	Muur	Baksteen (onbepaald)	Onbepaald		Onbepaald, nadien gecementeerd	Duidelijk	Buitenmuren kelder	NT	
7/10/2019	M3	0	Kelder 1	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F14, F15 en T3	Steunbeer	Baksteen (onbepaald)	Onbepaald		Onbepaald, nadien gecementeerd	Duidelijk	Steunbeer ter ondersteuning gewelf	NT	
7/10/2019	M4	0	Kelder 1	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F14, F15 en T3	Gewelf	Baksteen (17,5x6,5x4,5)	Correct	Strekse rijen in gewelf, steunbalk bestaat voornamelijk uit stenen op kopse kant	Vrij zachte, lichtgele kalkmortel met witte stippen	Duidelijk	Tongewelf en centrale steunbalk van het gewelf	NT	
7/10/2019	M5	0	Kelder 1	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F14, F15 en T3	Trap	Onbepaald en mortel			Zeer harde donkergrijze cementmortel	Duidelijk	Trap met 12 treden en bovenaan drempel in natuursteen	NT	
7/10/2019	M6	0	Kelder 2 en 3	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19, F20 en T4	Vloer	Tegels (20x20x6)	Correct	Kruisverband	Vrij harde lichtbruine kalkmortel	Duidelijk	Vloer	NST	
7/10/2019	M7	0	Kelder 2 en 3	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19 en T4	Muur	Baksteen (16x9x4)	Correct	Kruisverband	Vrij harde lichtbruine kalkmortel, nadien bepleisterd	Duidelijk	Muren kelder	NST	
7/10/2019	M8	0	Kelder 3	P8, P9, P12, P16, P22, P23,	Muur	Baksteen (onbepaald)	Incorrect	Voornamelijk strekse rijen	Vrij harde lichtbruine kalkmortel, nadien	Duidelijk	Voorraadschabben	NST	

Datum	M.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Constructie	Materiaal (afm.in cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Mortel	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
				F17, F18, F19 en T4					bepleisterd				
7/10/2019	M9	0	Kelder 2 en 3	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19 en T4	Gewelf	Baksteen (18,5x4x?)	Correct	Strekse rijen	Vrij harde lichtbruine kalkmortel, nadien bepleisterd	Duidelijk	Troggewelf	NST	
7/10/2019	M10A	0	Kelder 2	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19, F20 en T4	Muur	Baksteen (17x8,5x4,5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Grijze cementmortel, nadien bepleisterd	Duidelijk	Versteving liftschacht	NST	
7/10/2019	M10B	0	Kelder 2	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19, F20 en T4	Muur	Baksteen (18x8x5)	Correct	Strekse rijen	Grijze cementmortel, verstevigd met beton, nadien bepleisterd	Duidelijk	Versteving liftschacht	NST	
7/10/2019	M11	0	Kelder 2	P8, P9, P12, P16, P22, P23, F17, F18, F19, F20 en T4	Trap	Onbepaald en mortel			Zeer harde donkergrijze cementmortel	Duidelijk	Trap met 10 treden	NST	
19/10/2019	M12	4	1	P8, P9, P10, P11, P12, P14, P16, P18, P21, P22, P23 en F31	Vloer	Tegels (30x30x6)	Correct	Onregelmatig	Vrij zachte witgrijze kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Vloer (straatniveau, wandelpad)	NT-NST	
19/10/2019	M13	4	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P21, P22, P23, F33 en T6	Muur	Baksteen brokken, geen afmetingen	Incorrect	Onregelmatig	Vrij zachte witgrijze kalkmortel met kalkstippen en vrij harde lichtgrijze cement	Duidelijk	Fundering (ivm aftakking beek?)	NT-NST	
19/10/2019	M14A	6	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F34 en T6	Muur	Baksteen brokken, geen afmetingen	Incorrect	Onregelmatig	Vrij harde grijze cementmortel - Bovenaan cementmortel, onderaan ook KMO gebruikt	Duidelijk	Fundering	NT-NST	
19/10/2019	M14B	6	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F34 en T6	Muur	Baksteen brokken, geen afmetingen	Incorrect	Onregelmatig	Vrij harde grijze cementmortel	Duidelijk	Fundering	NT-NST	
19/10/2019	M15A	8	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F26, F37 en T6	Muur	Baksteen (18x9x4)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij harde lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen en onderaan donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Hoofdmuur gebouw - Bewaarde opstand 60 cm - steunt op puinfundering - heeft twee vertrappingen -	NT-NST	

Datum	M.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Constructie	Materiaal (afm.in cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Mortel	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
19/10/2019	M15B	8	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F26, F37 en T6	Muur	Baksteen brokken, geen afmetingen	Incorrect	Onregelmatig	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	met KMO smaller muurtje opgemetst Puinfundering	NT-NST	
19/10/2019	M16	8	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F37	Muur	Baksteen (18x9x4)	Incorrect	Onregelmatig	Vrij harde witgrijze kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	Tegen M15
21/10/2019	M17	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F35 en F39	Muur	Baksteen (18x9x4)	Correct	Strekse rijen	Vrij harde witgrijze kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	Tegen M15
21/10/2019	M18	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (18x5x?), liggen op zijkant	Correct	Strekse rijen	Vrij harde witgrijze kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur, losstaand en L-vormig	NT-NST	
21/10/2019	M19	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (?x5x4)	Incorrect	Onregelmatig	Vrij zachte gele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur, afgebroken	NT-NST	
21/10/2019	M20	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (16x9x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte gele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	Tegen M19
21/10/2019	M21	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (19x9x4)	Correct	Kopse rijen	Vrij zachte gele kalkmortel met kalkstippen en donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	Jonger dan M16
21/10/2019	M22	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F38 en F40	Muur	Baksteen (19x10x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	
21/10/2019	M23	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F35	Muur	Baksteen (20x10x6)	Correct	Strekse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	Ouder dan M24

Datum	M.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Constructie	Materiaal (afm.in cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Mortel	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
				en F40									
21/10/2019	M24	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F35 en F40	Muur	Baksteen (18x10x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	Jonger dan M23
21/10/2019	M25	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (20x10x5)	Correct	Kopse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen en donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	Jonger dan M15
21/10/2019	M26A	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F38 en T6	Muur	Baksteen (18x8x6)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Hoofdmuur gebouw - Bewaarde opstand 80 cm - steunt op puinfundering - heeft twee vertrappingen	NT-NST	
21/10/2019	M26B	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23, F38 en T6	Muur	Baksteen brokken, geen afmetingen	Incorrect	Onregelmatig	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Puinfundering	NT-NST	
21/10/2019	M27	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (20x7x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	
21/10/2019	M28	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (22x9x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen en donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	Tegen M29
21/10/2019	M29	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (20x9x?)	Correct	Strekse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen en donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	Tegen M28
21/10/2019	M30	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20, P21, P23 en F38	Muur	Baksteen (20x9x5)	Correct	2 kopse rijen, dan strekse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen en donkergrijze trasmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	
21/10/2019	M31	10	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P18, P20,	Muur	Baksteen (18x10x6)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	

Datum	M.nr.	Werkput	Vlak	Tek./ plan	Constructie	Materiaal (afm.in cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Mortel	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoor-relatie
21/10/2019	M32	11	1	P21, P23, F38 en T6 P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Muur	Baksteen (18x10x?)	Correct	Strekse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	
21/10/2019	M33	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21, P23 en F35	Muur	Baksteen (18x10x5)	Correct	Strekse rijen	Vrij zachte lichtgrijze kalkmortel met kalkstippen Cementlaag op muur	Duidelijk	Muur	NT-NST	
21/10/2019	M34	11	1	P8, P9, P10, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P20, P21 en P23	Muur	Baksteen (20x8x5)	Correct	Afwisselend strekse en kopse rijen	Vrij harde donkergrijze cementmortel	Duidelijk	Muur	NT-NST	
15/01/2020	M35	13	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, F36 en T6	Muur	Baksteen (16x6x5)	Correct	Kopse rijen	Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Muur	NT-NST	
15/01/2020	M36	13	1	P8, P9, P11, P12, P15, P16, P19, P22, F36 en T6	Muur	Mortel			Vrij zachte lichtgele kalkmortel met kalkstippen	Duidelijk	Kalkspoor	NT-NST	

5.8 Vondstenlijst

Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2019J18

Gebruikte afkortingen:

HM: handmatig

VL: vlak

C: coupe

LME: late middeleeuwen

NT: nieuwe tijd

NST: nieuwste tijd

AW: aardewerk

VW: vaatwerk

Datum	Vondst-nr.	Werkput	Spoor	Vlak	Inzamelwijze	Categorie	Aantal fragmenten	Datering productie	Foto/Tekening/plan
21/10/2019	V01	11	M34	1	HM	AW VW	1	NT-NST	P12, P13, P14 en F5
18/10/2019	V02	6	M14	1	HM	AW VW	1	NT-NST	P12, P13, P14, F5 en T1
17/10/2019	V03	1	S2	1	VL	AW VW	3	NT-NST	P12, P15, F5 en T1
21/10/2019	V04	11	M32	1	HM	AW VW	1	NT-NST	P12, P13, P14, F5 en T1
17/10/2019	V05	1	S7	1	C	AW VW	13	NT-NST	P12, P15, F7, F8 en T1
17/10/2019	V05	1	S7	1	C	AW BM	4	NT-NST	P12, P15, F7, F8 en T1
17/10/2019	V05	1	S7	1	C	ORG MAT - SK	1	/	P12, P15, F7, F8 en T1
17/10/2019	V05	1	S7	1	C	ORG MAT - BOT	1	/	P12, P15, F7, F8 en T1
17/10/2019	V06	1	S4	1	C	ORG MAT - SK	1	/	P12, P15 en F6
21/10/2019	V07	10	M21	1	HM	AW VW	1	LME-NT	P12, P13, P14 en F6
17/10/2019	V08	2	S16	1	C	AW VW	2	NT-NST	P12, P15 en F6
21/10/2019	V09	8	laag Aa	1	HM	AW VW	1	NST	P12, P13, P14 en F6
17/10/2019	V10	3	S20	1	VL	ME - SLAK	1	/	P12, P15 en F6
21/10/2019	V11	8	S40	1	C	ORG MAT - BOT	1	/	P12, P13, P14, F6 en T1
21/10/2019	V11	8	S40	1	C	AW VW	1	NT-NST	P12, P13, P14, F6 en T1
18/10/2019	V12	4	S33	1	VL	AW VW	2	NT-NST	P12, P13, P14, F6 en T1
18/10/2019	V12	4	S33	1	VL	GLAS-BM	1	NT-NST	P12, P13, P14, F6 en T1
18/10/2019	V13	6	M14, OPG2	1	HM	AW VW	2	NT-NST	P12, P13, P14 en F9
17/10/2019	V14	2	S14	1	VL	AW VW	3	NT-NST	P12, P15 en F9
18/10/2019	V15	6	M14, OPG1	1	HM	AW VW	3	LME-NT	P12, P13, P14, F9 en T1

5.9 Stalenlijst

Stalenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2019J18

Datum	Staalnr.	Werkput	Sector	Vak/ kwadr./ coupe/ profiel	Spoor/ muur/ laag	Vlak	Inzamel- wijze	Maas- wijdte	Doel	Volume	Voorb. Hande- lingen	Analyses	Foto/ tekening/ plan
21/10/2019	MBS01	10			M15	1	Manueel		Referentie staal	1 baksteen	Geen	Geen	
21/10/2019	MBS02	10			M26	1	Manueel		Referentie staal	1 baksteen	Geen	Geen	
21/10/2019	MBS03	10			M28	1	Manueel		Referentie staal	1 baksteen	Geen	Geen	
21/10/2019	MM01	10			M15	1	Manueel		Referentie staal	1 zakje	Geen	Geen	
21/10/2019	MM02	10			M26	1	Manueel		Referentie staal	1 zakje	Geen	Geen	
21/10/2019	MM03	10			M28	1	Manueel		Referentie staal	1 zakje	Geen	Geen	